

Prvi maj v znaku bližnjih volitev

Letošnji prvi maj je bil močno v znamenju bližnjih volitev in je bilo v govorih, namenjenih prazniku dela, čutiti tudi mnogo izrazitega predvolilnega boja. Prav zato pa je delovno ljudstvo po vsej državi še bolj dostojno in praznično obhajalo svoj dan. Tudi naša ožja domovina — Koroška se je uspešno vključila v to praznovanje, saj so bile različne prvomajske prireditve po vseh dolinah, tako v številnih večjih in manjših krajih, še prav posebno veličastne pa v Beljaku in Celovcu.

Nedvomno je bila višek prireditev na Koroškem socialistična slavnost v Celovcu, tako prvomajska povorka skozi mesto kakor tudi manifestacija v Landhaushofu, kjer je govoril deželni glavar Ferdinand Wedenig. Ob spremljavi cele vrste godb se je po celovških ulicah razvila impozantna parada, v kateri so sodelovala močna zastopstva vseh najrazličnejših poklicev in organizacij, robove cest pa so obkrožali tisoči Celovčanov. Zborovanja v Landhaushofu se je udeležilo go-

tovo več kot 10 000 ljudi, katerim je, kakor že omenjeno, spregovoril deželni glavar Wedenig.

V svojem govoru je deželni glavar najprej govoril o prvem maju kot prazniku delovnega ljudstva, nato pa prešel na bližnje volitve in dejal, da 1. maj ni bil vedno dan borbe za svobodo, marveč tudi dan praznovanja. Letos pa je 1. maj spet dan borbe, kajti 13. maja bo avstrijsko ljudstvo z glasovnico odločalo o svoji bodočnosti.

Prijateljstvo med narodi — izraz socialističnega življenjskega naziranja

Na socialističnem volilnem zborovanju minuli petek v delavski zbornici v Celovcu je deželni glavar Wedenig v svojem govoru med drugim zavrnil tudi tisto zlonamerno nasprotno propagando, ki napada socialistično stranko zaradi tega, ker jo koroški Slovenci podpirajo. Dejaj, da skušajo politični nasprotniki s tem, da mu

Govorec o volitvah in volilni borbi, je govornik nakazal predvsem razlike na gospodarskem področju tako v prvi republiki, ko socialisti niso bili zastopani v vladi, in danes, ko sodočajo v vseh vprašanjih. Poudaril je tudi metode, ki se jih poslužuje OeVP v volilni borbi. Med drugim je zavrnil propagando s tako imenovano ljudsko delnico in dejal, da je vsakemu delovnemu človeku vsekakor ljubša socialistična ljudska delnica, namreč zagotovljeno delovno mesto.

očitajo titokomunizem, samo nahujskati javnost proti socialistom. Za te kroge — je dejal — je vse v najlepšem redu, če gre šef ljudske stranke Raab v Moskvo, če pa socialist Wedenig obišče Ljubljano, je to izdajstvo, ker gre — tako lažejo brez vsakega sramu — sprejemati povelja.

Spričo teh izpadov je deželni glavar poudaril, da je za prijateljstvo z jugoslovanskimi narodi v enaki meri kakor je prijatelj vseh narodov sploh in da je to pač izraz njegovega socialističnega življenjskega naziranja.

Ko se je dotaknil tudi jezikovnega vprašanja na Koroškem, je deželni glavar povedal, da je imel že v mladosti priložnost naučiti se tudi slovenščino, pozneje pa še nekoliko hrvaško, madžarsko in italijansko ter da bi mu bilo ob njegovem nedavnem obisku v Ameriki zelo koristilo, če bi znal tudi angleško. Mnenja sem, je dejal, da je zelo pametno znati več jezikov in da slej ko prej velja:

Čim več jezikov znaš tem več veljaš. Danes ko govorimo o potrebi združene Evrope, bo vedno bolj potrebno znati čim več jezikov. Povsod že prodira to spoznanje, samo pri nas na Koroškem se še vedno najdejo ljudje, ki se v svoji omejenosti in nestrpnosti temu spoznanju zoperstavljajo.

O Slovencih je govornik dejal, da so razmeroma mlad narod, ki prej ni imel možnosti razvoja. Če se je na Koroškem večinski narod lahko prej gospodarsko in kulturno razvil, tedaj je samo njegova dolžnost, da pomaga šibkejšemu, da čimprej doseže enako raven v gospodarskem in kulturnem življenju. Deželni glavar je tudi poudaril, da je mir tista velika dobrina, ki si jo vsi, zlasti pa delovni ljudje želimo, da pa bo mogoče mir ohraniti samo tedaj, če bodo narodi drug drugega upoštevali, se razumeli in si medsebojno pomagali.

Dušan Bravničar

imenovan za generalnega konzula

V jugoslovanskem uradnem listu je bilo že lanskega decembra objavljeno, da je bil dosedanji Urad za zvezo FLRJ v Celovcu spremenjen v generalni konzulat. Na tej podlagi je jugoslovanska vlada imenovala dosedanjega šefa Urada za zvezo, svetnika veleposlaništva Dušana Bravničarja, za generalnega konzula, njegovega namestnika Mladena Devideja pa za konzula. Zvezni prezident dr. Körner je dne 4. aprila podelil temu imenovanju eksekvatur.

Avstrijska delegacija v Evropskem svetu

V predzadnji številki našega lista smo poročali, da je bila na zadnjem zasedanju Evropskega sveta sprejeta v to organizacijo tudi Avstrija. Ob tej priložnosti sta

avstrijsko delegacijo vodila zunanji minister ing. Figl in državni tajnik dr. Kreisky. Na sliki (AND/Keystone) vidimo avstrijsko delegacijo poleg predstavnikov drugih držav članic.

Elternrecht, člen 7 in volitve

V volilni kampanji je za stranke, ki na Koroškem nimajo nič pozitivnega povedati, spet enkrat v nevarnosti dežela. FPÖ, ki v pomanjkanju slehernega programa poudarja le še fraze preživelega nacionalizma, proti kateremu svari sam njihov zglede nemški kancler Adenauer, bo 10. maja 1956 v Celovcu celo »marširala za enotno, svobodno in nedeljeno Koroško«. OVP pa kliče za svoje zgubljenе pozicije v deželi na pomoč vse svoje ministre z Dunaja, ki morajo potem tukaj izustiti vsaj na dvojezičnem ozemlju tudi nekaj fraz o »Elternrechtu«. Da se pri tem ne počutijo dobro, povedo tozadevne sila nejasne in meglene formulacije.

Ker pa gre pri teh osebah za samega kanclerja, ki hoče biti »edini« tvorec Državne pogodbe, in za zunanjega ministra, ki je kot »edini« to Državno pogodbo podpisal, pa je tudi tem volilnim izjavam treba posvetiti pozornost. K temu nas sili tudi uradno sporočilo o prvi seji ministrskega komiteja za izvedbo člena 7 dne 25. aprila, po katerem je bilo sklenjeno, »da bo v teku nadaljnjih pogajanj dana zastopnikom deželnih vlad in prebivalstva priložnost za neposreden razgovor z ministrskim komitejem«. »Volkszeitung« je to sporočilo spremenila kar v svojem smislu in namesto zastopnikov prebivalstva postavila »zastopnike staršev«, ki naj bi bili njeni »Elternvereine«.

K vsem tem pojavi bi omenili le, da Državna pogodba v členu 7 vsebuje točne določbe v zaščito avstrijskih državljanov slovenske in hrvaške narodnosti. Državna pogodba je veljaven in glede teh določb tudi ustavni zakon. Načelna odločba dunajskega nadsodišča celo ugotavlja, da je Državna pogodba zakon, ki je obvezen za sleherno oblast, čeprav še ni »izvedbenih odredb«. To je tudi povsem jasno, ker gre za Državno pogodbo, sklenjeno med aliranimi in asociiranimi silami po eni in med republiko Avstrijo po drugi strani.

Po zgoraj omenjenih izjavah in sporočilih pa vse kaže, kot da bi sploh šele šlo za to, ali bo člen 7 izveden ali ne. O tem naj bi po Figlovi izjavi odločalo šele ljudstvo in to ne ljudstvo manjšine, v katere zaščito je morala Avstrija prevzeti to obveznost v Državni pogodbi, temveč neko ljudstvo, ki je po pisanju glasila koroške FPÖ nastalo leta 1945, po mnenju drugih pa sploh šele letos ob priložnosti debate nekega celovškega srednješolskega profesorja — slavista v okviru neke mladinske organizacije, ko je le-ta govoril v imenu »nemcev«, to je, »der Stummen«. Res čudno ljudstvo, ki se rodi v glavi enega samega človeka, ko potrebuje neke argumente za svojo politično kariero! Tu se očitno zamenja pojem ljudstva z neko strankarsko-politično koncepcijo in zato tudi ne more niti ne sme biti tak pojem ljudstva merodajen za državne odločitve iz obvez Državne pogodbe.

Državna pogodba jasno določa obveznosti države v zaščito avstrijskih državljanov slovenske narodnosti in le-te ima država poslušati, ne pa tistih, ki po direktivah Südmarke in izrazitih sovražnikov slovenskega ljudstva hočejo ta zaščitna določila spremeniti v njihovo nasprotje. Nasprotno, Državna pogodba v § 5 člena 7 celo izrecno brani slovensko ljudstvo kot manjšino pred sovražnimi naklepi takih šovinistov.

To je treba enkrat jasno povedati in mi-mo tega ne bo mogel niti ne zunanji minister Figl niti njegov naslednik kot predsednik ministrskega komiteja za izvedbo člena 7. Dejstvo, da je prav zunanji minister predsednik tega komiteja, da domnevati, da pri obveznostih iz člena 7 ne gre zgolj za notranje obveznosti, marveč za obveznosti mednarodnega značaja. Iz

Maršal Tito bo obiskal Francijo in Sovjetsko zvezo

V Beogradu so uradno objavili, da bo maršal Tito na povabilo Vrhovnega sovjeta in sovjetske vlade uradno obiskal Sovjetsko zvezo. Obisk je predviden za mesec junij. Še prej pa bo maršal Tito obiskal Francijo.

Tako obisku v Franciji in še posebno v Sovjetski zvezi pripisujejo velik pomen. V Beogradu ocenjujejo obisk v Sovjetski zvezi kot nov prispevek za okrepitev sodelovanja med obema državama. »Obisk predsednika Tita v Moskvi — je med drugim rečeno v beograjski »Politiki« — bo tudi okrepitev tistih sil, ki verjamejo v nove odnose med državami in socialističnimi strankami, ki temeljijo na neodvisnosti in enakopravnosti, medsebojnem spoštovanju in miroljubnem sodelovanju«.

Tudi o obisku v Parizu poudarjajo, da bo prav tako prispeval k okrepitvi stikov in sodelovanja med Jugoslavijo in Francijo, hkrati pa k stabilizaciji razmer v Evropi. Ob tej priložnosti poudarja podpredsednik francoske vlade Mendes-France, da vlada v Franciji za Titov obisk veliko zanimanje, tako zaradi njegove velike osebnosti, »ki jo občutijo vsi, ki so imeli možnost biti v njegovi bližini«, kakor tudi zaradi globoke privrženosti francoskega ljudstva Jugoslaviji. V osebi predsednika Tita — pravi Mendes-France

Ne morejo iz svoje kože

Kärntner Landsmannschaft, ki trdi, da je nepolitična in nadstrankarska organizacija, je smatrala za potrebno, da je zlorabila svoj letošnji občni zbor za bujskanje proti pravicam slovenske narodnosti manjšine na Koroškem. Nočemo se tu podrobneje baviti z zelo nerresnimi izjavami bivšega ministra Šumija; ki je pač že zelo star in ne more več iz svoje nacionalistične kože, ustrojene in izoblikovane še v času nacionalnega zatiranja v stari monarhiji. Kam je ta nacionalizem tudi prvo republiko dovedel, smo doživeli vsi. Vse pa kaže, da se niti Šumi sam niti na občnem zboru navzoča plešasta in osivela generacija ni kaj prida naučila iz naukov komaj minule krvave dobe pobesnelega nemškega nacionalizma. Prepričani pa smo, da bo v novem času mlajša generacija, ki za tovrstne izbrube nestrpnosti k sreči nima več smisla, razumela, da je naša država tudi s sprejemom manjšinskih zaščitnih določil v državni pogodbi hotela poudariti, da se odreka preteklosti in da hoče tudi z njihovo izvedbo omogočiti in zagotoviti demokratični razvoj ter mirno in strpno sožitje obeh narodov na Koroškem.

tega gledišča izbiže le še bolj na dan potreba resnične vsestransko zadovoljive rešitve tega vprašanja. Mi vsaj želimo tako rešitev, da ne bi bilo nikdar več mednarodnega spora zaradi manjšinskega vprašanja, marveč bi prav manjšina v polni enakopravnosti blažila vse eventualne spore med sosednjimi državama in ju povezovala na osnovi aktivne koeksistence na vseh področjih kulturnega in gospodarskega sodelovanja.

Smatramo, da rešitev dvojezičnega šolstva na osnovi tako imenovane pravice staršev in razni drugi napadi na naše ljudstvo v zvezi s predlogi koroških Slovencev za izvedbo člena 7 v skupni spomenici niso pripravna pot za tako rešitev, pač pa sta bolj pripravno izhodišče narodna strpnost in dvojezična splošna šola, ki ne loči po narodnosti in po svetovnem nazoru in se je povsod tam, kjer se je resnično izvajala, obnesla v korist mirnega sožitja v deželi. Le-ta bo vzgajala novi rod tudi v duhu narodne in svetovnonazorne strpnosti, ki je najtrdnější garant demokratskega razvoja in mirnega sožitja v deželi.

Pri teh volitvah gre po besedah zunanjega ministra Figla tudi za odločitev, ali naj bo o naši šoli odločala »pravica staršev«, kakor jo pojmuje OVP in Súdmar-ka, ali pa bo šolsko vprašanje rešeno po socialistični zamisli splošne šole, ki jo predstavlja na našem ozemlju dvojezična šola. Mi pa se pri tem še zavedamo, da gre spredno s šolskim vprašanjem pri volitvah tudi za rešitev določb člena 7 na sploh.

Kdor je za odstranitev narodne mržnje, za mednarodno sporazumevanje in mirno sožitje v deželi, kdor je za demokratično izvedbo člena 7 v duhu strpnosti, bo dal glas tistim socialističnim politikom v deželi, ki jim strpnost ni samo na ustih, marveč so jo brez dvoma v večji meri dokazali kot OVP-jevski veljaki in FPO-jevski hujšaki.

Dr. Franci Zwitter

Ne dati, temveč vzeti ...

V današnjem uvodniku so med drugim tudi izvajanja zunanjega ministra Figla na nedavnem predvolilnem zborovanju v Št. Jakobu v Rožu o tem, kako si predstavlja izvajanje člena 7 Državne pogodbe, postavljena na pravo mesto. Nekaj stvarnih ugotovitev in pripomb je k Figlovemu govoru objavil tudi »Slovenski poročevalec« v pismu uredništvu, v katerem piše Janko Pleterski med drugim:

Avstrijski zunanji minister je govoril o izvajanju manjšinske zaščite po členu 7 avstrijske državne pogodbe, konkretno, o vprašanju obveznega dvojezičnega pouka na slovenskem in dvojezičnem ozemlju na Koroškem. Znano je, da koroški Slovenci enotno zahtevajo, da naj sedanji šolski zakon, katerega so leta 1945 vse stranke na Koroškem soglasno sprejele, ostane še naprej v celoti v veljavi, to se pravi, vsi otroci na ozemlju, ki ga zakon opisuje, naj osnovni pouk še naprej dobe v nemščini in slovenščini. »Ta zahteva se naslanja v svojem bistvu na dejstvo, da je v zakonu označeno ozemlje dvojezično in torej odgovarja načelom enakosti, da oba naroda spoznata oba deželna jezika« (Spomenica koroških Slovencev 11. X. 1955). Prav ta v zakonu zasidrana dejanska enakopravnost obeh jezikov na določenem ozemlju pa je predmet silovite gonje in napadov nemških nacionalistov. Oni zahtevajo »pravico staršev«, ki naj odločajo, ne oziraje se na materinščino otrok, ali naj se otroci poučujejo v nemščini ali slovenščini. Demagoška zahteva po »pravici staršev« ima izrazito ponemčevalni namen, saj računata na znano dejstvo faktične neenakopravnosti ter socialnega in psihološkega stanja podrejenosti slovenskega življa na Koroškem. Gre torej za dve principialno popolnoma različni in nasprotni stališči glede izvajanja čl. 7 avstrijske državne

pogodbe. In kaj je tedaj Figl o tem vprašanju povedal?

Figl najodločneje nastopa proti zahtevam koroških Slovencev (»...manjšinska zaščita se nikakor ne sme razlagati tako, da se naj večina ukloni željam manjšine«), on namesto dejanske enakopravnosti z izrednim poudarkom, kot ga od tako odgovornega državnika še ni bilo slišati, zahteva zloglasno »pravico staršev«. Pri tem mu gre še zasluga, da se je prvi od odgovornih državnikov popolnoma brez distanciranja poslužil ponemčevalne trditve o obstoju posebne »vindišarske« narodnosti na Koroškem, katere edina svoboda bi naj bila svoboda germaniziranja: »Ti roditeljska dvojica«, je patetično vzkliknil Figl, »odločaj, v katerem jeziku naj bo tvoj otrok vzgojen v šoli! Pravica staršev mora ostati sveta pravica! Nemci, Vindišarji in Slovenci naj svobodno odločajo o učnem jeziku.« — To so dejanske Figlove besede, to je bistvo njegovega stališča do zaščite koroških Slovencev. Ne dati, temveč vzeti še tisto, kar je pozitivnega v koroške razmere vnesel demokratični zanos po zmagi protihitlerjevske koalicije. Zatrjevanja na koncu Figlovih izjav, da je treba skrbeti, da se bodo otroci manjšine lahko vzgajali v materinščini, so po vsem tem brez vsake stvarne podlage in zato le še varljiv okrasek, namenjen navitnim volivcem.

Letnik 1937 najprej v kasarne

Na seji, ki je bila prejšnji teden pod predsedstvom zveznega kanclerja, je Obrambni svet vzel na znanje poročilo o pripravah za novačenje in vpoklic letnika 1937. Računajo, da bodo z novačenjem pričeli 30. maja ter bo trajalo ves mesec junij. Predvidoma bo ta letnik vpoklican že oktobra tega leta.

Občinske in pokrajinske volitve v Italiji

Neodvisna socialistična zveza v Trstu za enotnost naprednih sil. Agnelettova SDZ osamljena. Demokratična strnjenost v tržaških okoliških občinah.

Medtem ko dosega pri nas volilna borba že svoj vrhunec, se je v Italiji prav te dni začela. Dne 27. majnika — dva tedna za nešimi — bodo po vsej Italiji občinske in pokrajinske volitve. Izvzeti sta samo goriska pokrajina in dolina Aoste, kjer bodo upravne volitve pozneje. Tokrat bodo volitve v Italiji prvič po letu 1948 spet po proporcionalnem sistemu, le v občinah z manj kot 10 000 prebivalci bo ostal v veljavi še nepripravljeni večinski sistem, ki omogoča povezavo manjših strank z velikimi, ne daje pa prave slike sorazmerja sil. Odkar je pred kratkim potekel rok za prijavo nastopajočih volilnih strank, je zajel vso Italijo val volilnih zborovanj. V večini večjih italijanskih mest se giblje število strank okoli 13.

Posebne pomena bodo volitve za Trst in tržaško področje, ker so to prve volitve odkar je to ozemlje pripadlo Italiji. Tudi v Trstu je prišlo 13 strank svoje kandidate in sicer: krščansko demokratska, liberalna, republikanska, socialdemokratska in komunistična stranke, Neodvisna socialistična zveza, socialistična stranka skupaj z Ljudsko zvezo, radikalna in monarhistična stranka, neofašistična MSI, Slovenska demokratska zveza, Tržaška unija in Nacionalni ekonomski pokret.

Značilno za tržaške razmere je, da je conska volilna komisija brez nadaljnega odobrija vse vladne, fašistične in monarhistične kandidate in liste, da pa zgolj zaradi nekih formalnih pomanjkljivosti pri prijavljanju ni priznala liste Tržaške unije, tretje največje tržaške stranke, ki je pri zadnjih volitvah pred štirimi leti dobila 27 000 glasov, in da je izločila tudi nekatere kandidate drugih opozicijskih strank. Če bo ta krivična izločitev kljub protestu obveljala, bo Tržaška unija verjetno pozvala svoje volivce, naj glasujejo za opozicijske stranke.

Napredni tržaški Slovenci pod vodstvom dr. Dekleve, Štoke in drugih so po prizadevanjih za enoten nastop vseh socialističnih sil sklenili nastopiti samostojno v okviru Neodvisne socialistične zveze, ki zagovarja nujnost sodelovanja vseh delavskih strank in bo kljub samostojni kandidaturi vztrajala na tem, da pride v bodočem občinskem in pokrajinskem svetu do akcijske enotnosti vseh naprednih sil. Popolnoma osamljen pa bo nastopil prvak takoimenovane Slovenske demokratske zveze Agneletto, ki je dejansko vedno podpiral le protislovensko politiko reakcionarne večine v tržaškem občinskem svetu. Slovenska krščansko socialna zveza in skupina neodvisnih Slovencev, ki sta ga pri zadnjih volitvah še podpirali, sta ga zapustili v spoznanju, da je pod slovenskim izveskom zastopal le svoje koristi, ne pa koristi slovenskega življa v Trstu.

V podeželskih občinah tržaškega področja pa je uspelo ustvariti volilno enotnost široke demokratične strnjenosti. V vseh občinah bodo nastopile enotne liste,

na katerih skupno kandidirajo predstavniki Neodvisne socialistične zveze, komunisti, pristaši dr. Besednjaka in dr. Tončiča, pa tudi posamezni pristaši Slovenske demokratske zveze. Italijanskim vladnim strankam in Agnelettovi SDZ je samo v nekaterih podeželskih občinah uspelo postaviti svoje kandidate.

Spominska svečanost na Kahlenbergu

Kakor smo poročali tudi v našem listu, se je lani oktobra pripetila na Kahlenbergu pri Dunaju strašna nesreča, ko je potniško letalo jugoslovanske letalske družbe JAT vsled megle zgubilo orientacijo in strmoglavilo v gozd. Pri tem je sedem oseb zgubilo življenje, več pa jih

je bilo poškodovanih, medtem ko se je letalo popolnoma razbilo.

Na kraju nesreče je avstrijski turistični klub postavil spominsko ploščo, posvečeno žrtvam nesreče, namreč petim Jugoslovanom in dvema Američanom. Svečano odkritje spominske plošče je bilo 21. aprila in so ob tej priložnosti položili vence pred ploščo generalni sekretar avstrijskega zunanjega ministrstva Schöner, jugoslovanski veleposlanik v Avstriji dr. Radivoj Uvalić in ameriški veleposlanik v Avstriji Tompson. (Slika AND/Keystone)

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Jugoslovanska ljudska skupščina, ki je sklicana za prihodnji ponedeljek, bo na ločenih sejah Zveznega sveta in Zbora proizvajalcev obravnavala med drugim tudi osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o agrarni reformi in kolonizaciji.

Washington. — Ameriški trgovinski ministerstvo je izjavil, da se je v letošnjem prvem četrtletju občutno povečala trgovina med ZDA in Sovjetsko zvezo ter deželami ljudske demokracije. Zlasti se je povečala menjava kmetijskih pridelkov in industrijske opreme.

Berlin. — Vzhodnonemško notranje ministrstvo je amnestiralo »določeno število pripornikov, ki so bili obsojeni zaradi delovanja za tuje ali zahodnonemške vohunske organizacije«. Med amnestiranimi je več članov zahodnonemške socialnodemokratske stranke.

Rabat. — Plemena španske Zahodne Afrike zahtevajo, naj se tudi to ozemlje priključi k Maroku. Sklenila so, da bodo tako dolgo bojkotirala špansko upravo in trgovino, dokler ne bodo ugodili njihovim zahtevam.

New Delhi. — Indijska vlada namerala del dohodkov verskih ustanov izkoristiti za uresničevanje drugega petletnega gospodarskega načrta. Posebna komisija bo proučila gospodarsko stanje samostanov in verskih ustanov, nakar bodo izdelali zakonski predlog, po katerem bodo morale vse verske ustanove pošiljati vladnim organom poročila o svojih dohodkih in del teh odvajati vladi za investicije v gospodarstvu.

New York. — Grški stalni delegat v OZN Palamas je razdelil vsem članom OZN dokumente, ki vsebujejo poročila o britanskih grozodejstvih proti grškemu prebivalstvu na Cipru. Med zločini, ki so navedeni v dokumentih, so: nasilje, nadlegovanje žensk, kraja, uničevanje privatne lastnine, umori itd. Grčija posebej očita Veliki Britaniji, da je na Cipru vzpostavila »kolektivno odgovornost« prebivalstva.

Moskva. — V poučenih krogih zatrjujejo, da bo sovjetski ministrski podpredsednik Mikojan poleti obiskal Argentino, Brazilijo, Urugvaj in nekatere druge države Latinske Amerike. Mikojanovo potovanje v Južno Ameriko naj bi bilo v skladu z obširnimi sovjetskimi načrtom za razvoj trgovine med Sovjetsko zvezo in raznimi južno-ameriškimi državami.

Havana. — Zaradi vojaškega upora, do katerega je prišlo konec tedna v Matanzasu na Kubi, a ga je vlada kmalu uspela zadušiti, je kubanska vlada za tri mesece ukinila ustavo. Bivšega predsednika republike so aretirali, nad Matanzasom pa je bilo razglašeno obsedno stanje.

Berlin. — Po vseh znakih sodeč bodo v kratkem izpustili še zadnjih pet velikih vojnih zločincev: Hessa, Funka, Speera, Dönitza in Baldurja von Schiracha. Kot opravičilo navajajo, da je vzdrževanje zaporov v Spandau z 2000 celicami predraga zadeva. Na misel, da bi obsojene nacistične veličine lahko premestili v kak drug zapor, verjetno ne bodo prišli.

Kairo. — Med egiptovskim predsednikom Naserjem in zunanjim ministrom Fassijem je prišlo do nesoglasij glede razmer v Francoski severni Afriki. Po mnenju Fassijsa se to vprašanje ne tiče Egiptčanov, dočim kaže, da zastopa Naser tozadevno drugačno stališče.

Varšava. — Konec tedna je prišlo v poljski vladi do večjih sprememb. Polžaje zunanjega ministra, ministra za pravosodje in ministra za državna posestva so prevzeli novi ljudje. Za pravosodnega ministra je bila imenovana Zofija Vasilovska, kar predstavlja prvi primer, da je postala ženska član poljske vlade.

Moskva. — Po sklepu kolektivnega vodstva bodo v Sovjetski zvezi odstranili velikanski Stalinov kip, ki krasí kanal Volga—Don. Po mnenju Hruščeva predstavlja ta kip preveč »delovnih ur in 30 ton izgubljenega bronu«.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Brezposelnost v zapadni Evropi

Iz pregleda ECE (gospodarska komisija Združenih narodov za Evropo) je razvidno, koliko je znašala brezposelnost v posameznih državah leta 1955 v primerjavi z letom 1954. Podatki se razumejo v odstotkih glede na število zaposlenih. (V oklepajih podatki za 1954): Norveška 0,2 (0,4), Velika Britanija 0,7 (1,1), Francija 1,0 (1,2), Nizozemska 1,0 (2,2), Švedska 1,4 (1,5), Zapadna Nemčija 2,7 (5,7), Danska 3,9 (4,1), Belgija 4,4 (7,8), Italija pa celo 10,3 (10,4), kar pomeni, da je bil v Italiji več kot vsak deseti delavec brez zaposlitve.

Angleška letala radi kupujejo

Letos v februarju je zaznamovala angleška letalska industrija velik uspeh na področju izvoza. Iz Anglije je bilo v tem mesecu izvoženih letal za skupno 8.049.307 funtov šterlingov, kar pomeni rekord v dosedanjem izvozu. Največji odjemalec angleških letal je Amerika, kateri sledita Egipt in Švedska.

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

KULTURNE DROBTINE

Čeprav smo Slovenci številčno le majhen narod, se po stvaritvah zlasti na kulturnem področju z vso upravičenostjo smemo prištevati med narode z bogato preteklostjo in s pomembnimi prispevki k običnemu kulturnemu razvoju. Da se je slovenski narod vedno aktivno vključeval v plodno tekmovalstvo z vsemi kulturnimi ljudstvi, dokazujejo tudi njegove številne ustanove na vseh kulturnih področjih. Slovenci nimamo le bogato razvite gledališke umetnosti, marveč tudi številne druge kulturne ustanove, katerih visoka raven slovi daleč preko meja države. Med te spada brez dvoma tudi ljubljanska univerza, ki se ponaša z vsemi najvažnejšimi fakultetami, poleg tega pa s knjižnico, ki bi bila lahko ponos marsikateri drugi deželi.

Veliki slovenski arhitekt in mednarodno priznani mojster Plečnik je iz marmora, naravnega kamna in opeke zgradil stavbo, ki je lahko ponos glavnemu mestu slovenske republike. V tem reprezentativnem posloju je dobila svoje mesto reprezentativna kulturna ustanova Slovencev — Narodna in univerzitetna knjižnica, ki ima tudi svojo bogato zgodovino. Leta 1774 je bila osnovana Licejska knjižnica, ki je podredovala knjige ljubljanskega jezuitskega kolegija in raznih kranjskih samostanov, katere je razpusil avstrijski cesar Jožef II. Knjižnico so precej časa urejevali, pri čemer je imela mnogo zaslug Kmetijska družba in Anton Tomaž Linhart. Biblioteka je bila urejena leta 1791, za javnost pa odprta tri leta kasneje. Že leta 1807 je ta knjižnica dobila pravico do dolžnostnih izvodov iz Vojvodine Kranjske. Leta 1919 je postala osrednja slovenska knjižnica s pravico do slovenskih in jugoslovanskih dolžnostnih izvodov. Naziv Univerzitetna knjižnica je dobila leta 1938, leta 1941 pa se je končno preselila v zgradbo, v kateri je še danes. Po osvoboditvi pa je dobila ta slovenska kulturna ustanova svoj sedanji naziv — Narodna in univerzitetna knjižnica.

Zadnja vojna tudi tej kulturni ustanovi ni prizanesla in se je nekega januarskega dne v letu 1944 zaletelo v zgradbo nemško vojaško letalo. Ob tej priložnosti je zgorelo ali je bilo drugače uničenih kakih 50.000 knjig, med temi mnogo leksikonov in drugih strokovnih knjig, ki jih bo le zelo težko ali pa sploh nemogoče nadomestiti.

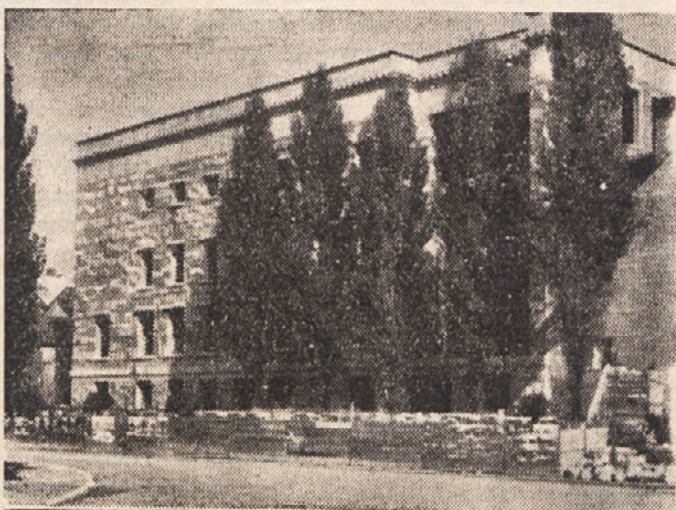
Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani obsega pet oddelkov: rokopisni oddelk, bibliografski oddelk, grafični in kartografski oddelk, glasbeni oddelk in francoski oddelk. V zgradbi so tri čitalnice, in sicer velika s 176 sedeži, časopisna s 24 sedeži in profesorska z 10 sedeži. Seveda pa ti prostori nikakor ne zadostujejo, ker študentje (posebno v zimskih mesecih) do zadnjega kotička napolnijo čitalnice in tako za druge obiskovalce ni

več prostora. Prav tako pa so na tesnem tudi z drugimi prostori, ker je v zgradbi nastanjena tudi filozofska fakulteta.

Kakor že povedano, prejema knjižnica dolžnostne izvide iz vseh jugoslovanskih republik, poleg tega pa zamenjava knjige s 129 knjižnicami v 28 državah širom po

prireja različne razstave, ki so v zvezi s strokovno ali leposlovno literaturo in njenimi avtorji. Knjižnica izdaja bibliografijo itd. Prav tako pa po potrebi posreduje za svoje čitalce katero koli knjigo iz katere koli knjižnice na svetu.

S svojim vsestranskim delom je Narod-

Iz marmora, naravnega kamna in opeke je zgradil mojster Plečnik stavbo, ki je lahko ponos glavnemu mestu slovenske republike...

svetu. Število knjig je znašalo začetkom tega leta okoli 639.000 izvodov, obiskovalcev pa je štela knjižnica leta 1955 104.393. Razen tega opravlja Narodna in univerzitetna knjižnica še mnogo drugih važnih in koristnih del. Tako prireja tečaje za knjižničarje, v razstavnih dvorani

na in univerzitetna knjižnica v Ljubljani dejansko ena najbolj pomembnih kulturnih ustanov slovenskega naroda: na eni strani zgovorna priča kulturnega ustvarjanja Slovencev, na drugi strani pa vir znanosti študentom, znanstvenikom in kulturnim delavcem.

Letošnji dubrovniški festival

Letošnji festival v Dubrovniku bo obsegal gledališki in koncertni program. Že vsa leta predstavlja posebno znamenitost uprizoritev Shakespearovga Hamleta, na trdnjavi Lovrijenac. Te predstave so obiskali tudi najznamenitejši obiskovalci Dubrovnika, kakor Rooseweltova, Clement Attlee, grški kraljevski par in drugi. Uprizoritev je našla odmev tudi v inozemskih gledaliških publikacijah in jo bodo ponavljali tudi letos. Razen tega nameravajo na istem mestu uprizoriti tudi opero Benjamina Brittena »Ugrabljenje Lukrecije«. V trdnjavi Revelin bodo uprizarjali Corneilovega »Cida«. Od jugoslovanskih avtorjev pa so na programu Hanibal Lučič: »Robinja«, Gunduličeva pastorala »Dubravka«, tretji del Vojnovičeve trilogije »Na teraci« in seveda »Dundo Maroje«. Od oper so na sporedu »Ero z onega sveta« in Verdijev »Othello«. Na festivalu pa bodo uprizorili tudi troje baletov, Hrističevo »Ohridsko legendo«, Baranovičovo »Lectarsko srce« in Lhotkin »Vrag na vasi«.

Koncertni program je skromnejši, čeprav obsega vrsto simfoničnih in solističnih koncertov. Med koncertanti na letošnjem dubrovniškem festivalu omenjajo Benjamina Brittena, angleškega pev-

ca Petra Peansa, praški trio Zinko Kunčev, Münchenski kvartet in bolgarskega pianista Jurija Bukova.

Pevski zbor primorskih študentov bo nastopil v Italiji

Moški pevski zbor primorskih študentov »Vinko Vodopivec«, ki že četrto leto deluje v Ljubljani, bo na povabilo tržaške Glasbene Matice v soboto gostoval v Trstu. Za naslednji dan pa so pevci povabljeni v Gorico, kjer bo koncert priredila Zveza slovenskih prosvetnih društev.

Za gostovanje v Italiji so se primorski študentje-pevci prav dobro pripravili in obsega njihov letošnji program dolgo vrsto pesmi v sedmih jezikih. Kot pravo na gostovanje v Trstu in Gorici je imel zbor nekaj koncertov v Ljubljani in raznih primorskih krajih. Med drugim so nastopili tudi v italijanskem prosvetnem društvu »Paolo Morgan« v Ljubljani, in sicer v zahvalo za pomoč, ki jo temu zboru nudi omenjeno društvo. Kajti vsekakor je lep primer kulturnega sodelovanja, ko je italijansko prosvetno društvo omogočilo primorskim študentom, da so že tri leta brezplačno vadili v njegovih društvenih prostorih.

Gostovanje Jugoslovanskega dramskega pozorišta na Dunaju

Na povabilo dunajskega »Burgtheatra« bo gostovalo na Dunaju Jugoslovansko dramsko pozorišče iz Beograda. Gostovanje, v okviru katerega bodo uprizorili Držičevo komedijo »Dundo Maroje«, je predvideno za 23. junij, ko se bodo jugoslovanski umetniki vrnili s turneje po Sovjetski zvezi.

Dunajčani še precej berejo

Dunajske mestne knjižnice zaznamujejo prvič v času svojega obstanka, da si je v enem mesecu izposodilo knjige več kot trideset tisoč vpisanih bralcev. Marca meseca je naraslo število bralcev na 30.396, ki so si izposodili 120.549 knjig. Knjige pa je bralo seve veliko več ljudi, ker je treba k vpisanim bralcem prištevati tudi njihove družinske člane kot sobralce.

Reprodukcije slik ameriških slikarjev za avstrijske šole

Ameriško poslaništvo je izročilo prosvetnemu ministrstvu na Dunaju reprodukcije 180 slik pomembnih ameriških slikarjev zadnjih 75 let. Ministrstvo bo slike razdelilo na posamezne šole in tako omogočilo, da bo mladina spoznala ustvarja-

nje priznanih ameriških umetnikov. Za podarjene slike, ki jih je predal ravnatelj ameriškega urada za informacije v Avstriji Jack M. Fleischer, se je v imenu prosvetnega ministrstva zahvalil vodja generalne direkcije poklicnega šolstva ministerialni svetnik dipl. ing. Franz Cech. (AND)

Marija Janežič:

Doprinos koroških Slovencev k občaslovenski književnosti in kulturi

(Iz gradiva za seminarsko nalogo)

V celovško dobo spadajo tudi začetki njegovega narodopisnega in jezikoslovnega raziskovanja oz. zbiranja. Jarnikovo jezikoslovno razglednost najbolj razberemo iz njegovih pisem Primcu, kjer mnogo govori o slovanskem gradivu. Mnogo lepih koroških besed, katere je marljivo zbiral, najdemo tudi v njegovih slovarjih *Versuch eines Etymologischen der slowenischen Mundart in Innerösterreich in Kleiner Sammlung*. Več jezikoslovnih spisov in sestavkov, o katerih poroča Janez Scheinigg v Kresu 1883/84, je ostalo v rokopisu, n. pr.: *Bildung des Zeitwortes, ein Versuch nach Dobrovskys Methode, Sammlungen der Wurzelwörter in den slawischen Mundarten mit einigen wichtigen Stammwörtern* itd. Jarnik je tudi prvi slovenski dialektolog. Plod njegovega delovanja na tem področju je razprava *Obraz slovenskega narečja u Koroškoi*, ki jo je poslal Stanku Vrazu za Kolo. Tu je Jarnik pokazal, da se nagiba k Vrazovemu ilirizmu. (Ilirizem pomeni v južnoslov. zgodovini poskus združitve južnoslovanskih narodov v en narod z enim knjižnim jezikom — opomba uređ.) Pridno je zbiral narodno blago in priobčeval narodopisne članke in razprave v Cariniji in drugod. Lotil se je tudi zgodovine, kjer pa ni povsod

uspeš. Znamenita je njegova študija v Cariniji (1826) *Andeutungen über Kärntens Germanisierung, ein philologisch-statistischer Versuch*, kjer je prvi označil dejansko slovensko-nemško narodnostno mejo in zavrnil tiste, ki so že tedaj ponemčevali koroške Slovence. Scheinigg poroča v Kresu 1884, da so Jarnika ob izidu tega članka nemški sosedje in sodelavci v Cariniji napadli in zasmejovali.

Pomen Jarnikovega dela, ki je raznovrstno in obsežno, ni tako velik za občaslovensko literarno zgodovino, kot je pomen njegovega sodobnika Valentina Vodnika, vendar pa pomeni veliko pridobitev za Koroško, ki po Jarniku do Frana Ellerja ni imela več tvorcev umetne poezije. Jarnik je bil prvi koroški izobraženec, ki si je prizadeval za vsestranski kulturni in gospodarski napredek slovenskega koroškega ljudstva. To priča njegovo delo. Od pesnika preko narodopisca, zgodovinarja in jezikoslovca, dialektologa do učitelja za versko, umsko in gospodarsko izobrazbo je deloval in ustvarjal samo za svoje ljudstvo. Kar je Jarnik začel, so nadaljevali Majar, Janežič in Einspieler. Brez Jarnikovega delovanja si ne moremo zamisliti dobe po letu

1848, ko je Celovec postal za 20 let literarno središče vseh Slovencev.

Zanimivo in omembe vredno je na Koroškem tudi dejstvo, da so se skoraj vsi koroški kulturni delavci od Jarnika preko Majarja do Einspielerja in Janežiča oprijeli ilirske oziroma vseslovanske miselnosti. To je delno razumljivo iz njihovega iskanja pomoči pri slovanskih bratih zaradi narodne ogroženosti na obmejnem severu, delno pa je to plod njihove romantične narave, kar predvsem velja za Jarnika in Majarja. Jarnik se je navdušil za ilirizem že v tridesetih letih. Iz leta 1836 zasledimo že pismo zvezo med njim in Stankom Vrazom, ki ga je na svojem potovanju po Koroškem leta 1841 tudi obiskal. Njuno skupno delovanje in razumevanje potrjuje tudi to, da je Jarnik dopisoval v Vrazovo Kolo in Danico Ilirsko. Jarnik je bil učitelj svojemu rojaku Matiji Majarju, ki je postal vnet ilir in pristaš ideje o vseslovanski vzajemnosti. Tudi Majar se je poznal z Vrazom, se z njim dopisoval in ga spremljal po Koroškem, poleg tega je dopisoval v Kolo in zbiral zanj skupaj z Jarnikom koroške narodne pesmi.

Matija Majar, ki si je v svojih spisih dodajal pristavek *Ziljski*, se je rodil kot sin kajžarja leta 1809 v Goričah v Ziljski dolini, umrl pa je leta 1892 v Pragi, kjer je tudi pokopan. Po dovršitvi celovške gimnazije in bogoslovja je služboval po raznih krajih slovenske Koroške, ker pa je bil zaradi političnega delovanja med koroškimi Slovenci preganjan, je moral službovati več let tudi v nemških

krajih. Ljubezni do slovenskega jezika in slovenstva se je navzel v celovškem Slomškovem krogu, kjer je tudi začel s pisateljevanjem. Prevajal je za Slomška Schmidove povesti. Pod Jarnikovim vplivom je začel zbirati narodno blago in se je razvil v spretnega narodopisca. Zbral, uredil in objavil je ogromno narodnih pesmi, šeg in običajev, povesti, pravljic itd. v različnih glasilih. Leta 1846 je v Celovcu izdal knjižico *Pesmarica cerkevna*, ki vsebuje 81 nabožnih in narodnih pesmi iz vseh slovenskih krajev, s posebno prilogo naprevov za orgle. V časopisih je priobčeval članke in razprave raznovrstne vsebine. Razpravljal je o šolstvu, o rodoljubju, posegal v aktualna politična vprašanja, poročal o celovški čitalnici, pisal spominske članke itd. Iz njegovih narodopisnih člankov je razviden njegov pristno-romantični odnos do pesništva; izražal je željo, da bi se slovenski pesniki učili pri narodni pesmi. V članku *Nekaj od Slovencev v Novicah 1844* pravi: ... bolj ko je pesem podobna narodnim, lepši je.

Kot rdeča nit se vleče skozi vse njegovo prizadevanje težnja po kulturnem in posebno jezikovnem združenju vseh Slovanov. Oklenil se je Vrazove misli o stapljanju južnoslovanskih jezikov v enotno ilirsko narečje. Upal je, kot vsi obmejni rodoljubi, da bo to rešitev iz narodne stiske obmejnih Slovencev.

(Se nadaljuje)

Borovlje

Nedavno je imela Prostovoljna požarna bramba v Borovljah svoj letni občni zbor. Med številnimi udeleženci članstva je mogel načelnik Jožef Smrekar pozdraviti tudi gospoda župana Langa in okrajnega komandanta požarnih bramb gospoda Polcerja. V minulemu letu je boroveljska požarna bramba praznovala sedemdesetletnico svojega obstoja in dejavnosti za karisti in blaginjo bližnjega. Bramba je nabavila tudi nov gasilni voz in črpalko na visoki ročni pritisk.

Ko so navzoči vzeli izčrpno poročilo na znanje in ga odobrili, so prešli na volitev novega odbora. Spet je bil za prihodnja štiri leta izvoljen za komandanta Jožef Smrekar, ki poseduje to funkcijo že sedemnajst let.

Velinja ves — Želuče

Med Želučami in Velinjo vesje je precejšnja razdalja. Toda razdalja nikakor ni ovira, da bi plamen ljubezni ne segel tudi preko takih zaprek in težav ter ne bi vnel v mladih srcih koprneče želje po združitvi. Želja dveh mladih src se je minulo nedeljo tudi izpolnila. Mladi ženin Stanko Selander, p. d. Pridnjakov v Želučah je popeljal svojo brhko nevesto Gustijo Krušič, p. d. Rupijevo v Velinji vesi k poročnim obredom. Cerkevne poročne obrede je opravil g. župnik Štih, veselo poročno slavlje pa je bilo pri Knabrlu v Velinji vesi. Vriskanje, godba in petje je spremljalo mladi par v novo razdobje njegovega življenja.

Novoporočenca sta iz zavednih slovenskih družin in člana tukajšnjega slovenskega prosvetnega društva. Ženin se je več let udeleževal kot odlični igralec in pevec pri društvenih prireditvah. Zato so prihiteli tudi naši pevci, da so mlademu paru čestitali in želeli vse najboljše za bodoče življenje. Stanko je tudi ljubitelj planin in član Slovenskega planinskega društva. Želimo, da bi oni mir in srečo, ko jo človek uživa vrh planin, spremljala tudi mlada zakonca vse življenje ter da bi jima bili nepremakljivi gorski velikani simbol, da bosta tudi vedno stala nepremakljiva na oni poti, začrtani v domači hiši in od njunih staršev.

Pokrčje

Usodna delovna nezgoda se je pripetila minuli petek kmetu Alojziju Peteku. S Francom Mikošem sta v nekem gozdu v Hrovačah požagala močan dob. Ko je drevo padlo, so veje zgrabile nesrečnega kmeta in ga podrle na tla. Močnejša veja mu je predrla v ledvice tako silno, da je Petek na posledicah zadobljene rane kmalu nato umrl.

Bili smo gostje na skupščini slovenskih planincev

Kakor pred dvema letoma v Mariboru, se je tudi letošnje IV. redne skupščine Planinske zveze Slovenije na Šmarjetni gori pri Kranju udeležila delegacija našega Slovenskega planinskega društva Celovec. Ko je predsednik Planinske zveze Slovenije, tov. Fedor Košir minulo soboto predpoldne slovesno otvoril skupščino, je velika dvorana Planinskega doma na Šmarjetni gori polno zasedena združevala delegate-planince iz vse Slovenije, ki so zastopali preko 35.000 članov svojih planinskih društev. Razen njih pa so bili navzoči tudi številni gostje, predstavniki oblasti mesta in okraja Kranj, zastopniki planinskih organizacij drugih ljudskih republik in Planinarskega saveza Jugoslavije, predstavniki planinstvu sorodnih množičnih organizacij v Sloveniji ter gostje iz Trsta in Koroške.

V vrsti govornikov, ki so skupščini prinašali pozdrave, je stopil na oder tudi podpredsednik našega Slovenskega planinskega društva, tov. Danilo Kupper. V svojem kratkem nagovoru je med drugim poudaril, da je »v zadnjem letu dosežena avstrijska državna pogodba, ki je prinesla državi, v kateri živimo, po polnih desetih letih zavezniške okupacije zaželjeno svobodo, še podčrtala najplemenitejšo nalogo, ki smo si jo zadali že ob ustanovitvi našega planinskega društva: prijateljstvo in bratstvo, ki že od nekdaj vlada med vsemi ljubitelji planin in narave — ne glede na njihovo pokolenje ali jezik, ki ga posamezni govori — slovenski planinci na Ko-

Veselo in žalostno iz Šmarjete nad Pliberkom

Kosov oče Janez, ki se mnogo let z uspehom trudi na svoji lepo urejeni gorski kmetiji, je v zadnjih letih poženil obe hčerki in sina Lekša. Doma je ostal samo še najmlajši sin Hermann, ki bo naslednik na Kosovi kmetiji. Temu svojemu sinu je oče tudi dejal: oženi se, moj sin, mlada žena naj bo opora materi, ki je za svoja leta preobremenjena z gospodinjskimi in kmetijskimi posli.

Res si je izbral Hermann svojo življenjsko družico, in sicer kar v Šmarjeti. Kajžrovo hčerko Lenčko. Mlada Kajžrova hčerka je delavna, pridna in utrnjena ter navajena hribov, tako da je pričakovati, da bo prava Kosova gospodinja. Z uspehom je obiskovala tudi gospodinjski tečaj pri Jurju, ki ga je vodila Milka Wieserjeva, ter ji bo to znanje brez dvoma tudi precej koristilo.

Minulo nedeljo, sicer je deževalo ves dan, je že bila v gostoljubni Gutovnikovi gostilni prava, prijetna in domača kmečka svatovščina. Številno je bilo gostov, ki se jim je na večer pridružil še mnogo drugih ljudi. Veselo razpoloženje ob dobri in zadostni postrežbi je trajalo do ponedeljka zjutraj, ko so se svatje pričeli razhajati, ženin pa je povedel svojo mlado ženo na Kosov dom.

Poleg izkušenega in preudarnega Kosovega očeta in skrbne matere bo klilo na domačiji novo mlado življenje. Poleg naporega dela za obstoj in napredek kmetije bodo v novi celici gojili tudi vrline, ki so lastne Kosovi družini že od nekdaj: delavnost, poštenje in zvestoba svojemu ljudstvu. Prav tako pa bo ostalo pri Kosu doma pristno gostoljubje in še se bodo zbirali ob prazniških dnevih prijatelji in znanci pod Kosovo hruško in si povedali marsikaj pametnega, pa tudi šaljivega.

Mlademu novoporočenemu paru čestitamo in kličemo: Na mnoga srečna leta!

*

Iz Šmarjete nad Pliberkom pa poročamo tudi vest, ki je zelo žalostnega značaja. V ponedeljek zvečer, po veseli svatovščini, so se zbrali v Gutovnikovi hiši nekateri znanci in prijatelji mladega gospodarja Lipeja, da bi mu čestitali ter se nekoliko povesečili na večer pred njegovim go-dom. Med temi je šel h Gutovniku tudi 64-letni sosed in kmet Jožef Tomaž, p. d. Tomaž. Med najprijetnejšim razpoloženjem se je dogodilo nekaj pretresljivega. Nihče ni slutil hudega, ko se je Tomaž naslonil na nekega gosta, toda postajal je vedno težji in na veliko prepaščenje vseh so kmalu ugotovili, da je oče nenadoma in nepričakovano umrl.

Ugledna in spoštovana Tomaževa družina je bila na mah hudo prizadeta, tem bolj, ker je šele pred nekoliko leti umrla tudi nad vse dobra mati.

Pokojni Tomažev oče je bil zgled poštenega, delavnega in gostoljubnega kmeta. Bil je eden izmed najboljših sosedov, ki je z veseljem pomagal vsakemu, komur je le mogel. Kakor je bil on sam in njegova žena, so vzgojeni tudi otroci v zvestobi do svojega ljudstva, kar je družina posebno pokazala med vojno za časa nacističnega nasilja. Nešteto krat so obveščali borce za svobodo v nevarnostih, ki so jim pretile. V gostoljubni hiši so našli vedno zanesljivo zatočišče in oporo. Ko so kmalu po vojni prekopali v komeljskem gozdu telesne ostanke partizana Baštejevega sina, so ga na Tomaževem domu položili na mrtvaški oder, kamor ga je hodila škropiti vsa soseska in ga obložila s cvetjem. Mlademu junaku so preskrbeli lep in dostojen pogreb in tudi skrbijo, da njegova gomila ni zapuščena.

V četrtek so pokojnega Tomaževega očeta položili ob številni udeležbi žalnih gostov k trajnemu počitku na šmarješkem pokopališču. V Tomaževi družini je nastala široka praznina. Žalujočim otrokom pa naj bo v tolažbo tudi zavest nedeljenega sočustvovanja vseh, ki so prekmalu umrlega očeta poznali in spoštovali.

Italijansko odlikovanje za namestnika deželnega glavarja Krassniga

Italijanski vicekonzul Bonoldo je minuli teden ob primerni svečanosti izročil socialnemu referentu pri koroški deželni vladi namestniku deželnega glavarja Krassnigu odlikovanje prezidenta italijanske vlade in sicer »Zvezdo italijanske solidarnosti, I. razred«. Hkrati je bil odlikovan tudi dvorni svetnik dr. Zojer z »Zvezdo italijanske solidarnosti, II. razred«. Slovesnosti je prisostvoval tudi deželni glavar Wedenig.

Podelitev visokega odlikovanja je priznanje namestniku deželnega glavarja Krassnigu kot pristojnemu socialnemu referentu in dvornemu svetniku dr. Zojerju kot referentu za socialno preskrbo za službe, ki sta si jih pridobila na področju izmenjave otrok med Koroško in Italijo. V zadnjih letih je bilo namreč mnogo koroških otrok na okrevanju v različnih italijanskih počitniških kolonijah, na drugi strani pa je bilo mnogo italijanskih otrok na okrevanju v raznih domovih koroške deželne vlade ter v domovih preskrbovalnih zvez delavskih organizacij. Tudi po znani katastrofi poplav v Padski nižini je

Iz poročila koroškega Rdečega križa

Letošnja majska zbirka Koroškega Rdečega križa bo pod geslom »Darujte za ure-ditev dnevnih domov za dojenčke poklicno zaposlenih mater«.

Koroški Rdeči križ razpolaga s 36 rešilnimi avtomobili. Minulo leto so s temi avtomobili prevozili 860.000 kilometrov ter izvedli 22.000 rešilnih voženj, kar je povprečno 60-krat na dan. Darovanje krvi je bilo minulo leto na Koroškem izredno zadovoljivo. Za voznike motornih vozil je Rdeči križ priredil kratko šolanje o prvi pomoči pri nesrečah. Pokazalo se je namreč, da so šoferji pri takih primerih povprečno zelo nesporni ter si ne vedo pomagati s pripomočki za obvezovanje ran ter pogosto več škodujejo, kakor pa koristijo.

Italijanski šofer obsojen

Kakor smo že poročali, je nedavno italijanski šofer Aldo Croatto s svojim težkim transporterjem prevrnil voz celovške cestne železnice. Mestni obrati zahtevajo povrnitev škode v znesku 180.000 šilingov.

Pri okrajnem sodišču v Celovcu je šofer Croatto svojo krivdo v celoti priznal. Sodnik dr. Petjak ga je obsodil na pet mesecev zapora pogojno na tri leta. Za kritje nastale škode pa je pri banki deponiranih 200.000 šilingov.

našo na Koroškem svoje zatočišče precejšnje število italijanskih otrok, v prvi vrsti iz hudo prizadetih italijanskih družin.

Kakor že nekaj let zaporedoma, je tudi za leto 1956 v načrtu izmenjava otrok med Italijo in Koroško. Koroške otroke bodo sprejeli na štiritedensko okrevanje v počitniške kolonije ob morju, kakor v Benetkah-Lido, Massa Cavariola in Forte dei Marmi. Italijanski otroci pa bodo gostje v Heroldecku, Ledincih ter v novo opremljenem okrevališču v Zgornjih Volančah v občini Vajškra pri Beljaku.

Mladi ubežniki

Beljaška policija ima zadnje čase večkrat priložnost, da prestreže mladostne ubežnike, ki so namenjeni na jug preko avstrijsko-italijanske meje in preko Italije na »divji zapad«. Med takimi ubežniki so večkrat še šolski mladci, ki pobegnejo od doma povečini zaradi slabih redov v sprichevalih in zato iz bojazni pred starši ali iz strahu pred kakšno drugo kaznijo.

V večini primerov pa napoti nedorasle fante k takemu koraku v negotovost bujna domišljija, razvneti s prenasajenim branjem pustolovske plaže in skvarjena po gangsterskih filmih.

Nedavno so policisti v Beljaku v nočni uri spet prijeli dva fanta, ki so ju zasačili pri sumljivem popravku pri nekem parkiranem avtomobilu. Ugotovili so, da sta fanta elektrotehnična vajenca iz Dunaja, eden 16 drugi pa 15 let star. Ko so od njiju zvedeli, da imata svojo prtljago skrito v parku, so šli tja, kjer so policisti prijeli še dva druga fanta, ki sta prav tako pobegnili iz Dunaja.

Vsi štirje fantje so nameravali preko Italije v Afriko, da bi se prijavili in vstopili v tujsko legijo. Fantje so bili opremljeni z lesenimi krepelci in nožem za šipe, s katerim so verjetno nameravali rezati izložbene šipe.

Vse štiri mlade ubežnike so transportirali nazaj k staršem na Dunaj. Delodajalci si delajo skrb, ali bi jih spet sprejeli v svoje obrate. V elektrotehničnem obratu so bili delovni pogoji ugodni, kljub temu pa so mladinci pobegnili.

KOLENDAR

Petek, 4. maj: Florijan
Sobota, 5. maj: Irena
Nedelja, 6. maj: Janez
Ponedeljek, 7. maj: Stanko
Torek, 8. maj: Mihael
Sreda, 9. maj: Gregor
Četrtek, 10. maj: Vnebohod

-or.

Za dobro voljo

Shaw in Rodin

Shaw je bil eden najbolj vnetih Rodinovih oboževalcev. Njegovega navdušenja za velikega francoskega kiparja pa sprva vsi Shawovi rojaki niso delili. Ljudem, ki so se izdajali za poznavalce umetnosti, je Shaw zagodel po svoje. Nekoč je povabil nekaj najbolj zagrizenih Rodinovih nasprotnikov ter jim pokazal mapo z risbami in slikami Rodinovih del. »Zadnji Rodinovi osnutki«, je omenil mimogrede.

Navzoči so se ozrli na risbe in počili v smeh: »Takšnih zmazkov še nikoli nismo videli. Kaj takšnega niti Rodinu ne bi pripisali itd.« Tedaj pa je Shaw nenadoma presenetil družbo s poraznimi besedami: »Ah, oprostite, pokazal sem vam napačno mapo. Risbe in osnutki, ki jih vidite tu, so Michelangelovo delo.«

Raztresen profesor

Raztresen profesor predava biologijo in pravi: »Danes bomo napravili znani poskus z žabo. V ta namen sem prinesel s seboj mrtvo žabo.«

Profesor seže v žep in potegne iz njega zavitek ter ga skrbno odvij. Iz njega pada obložen kruhek.

»Hm,« pravi profesor presenečeno, »dobro se spominjam, da sem že zajtrkoval.«

Sonce kot vir mraza

Ravnatelj laboratorijev francoskega inštituta za znanstvene raziskave že vrsto let proučuje sončno energijo in njeno uporabnost za industrijske in druge namene, nedavno pa je izdelal hladilnik, ki izkorišča sončno toploto za pogonsko silo. Aparat ima polcilindrično stoječe zrcalo, ki zbira sončne žarke v žarišču, kjer je rezervoar napolnjen z amoniakom. Pod učinkom sončnih žarkov se plin segreva in stiska, nato pa v toku skozi cev izgublja del kalorij in se zgoščuje. Razpršilec porazdeli amoniak po zraku in tako nastane mraz. Ta proces se v zaprtem prostoru ponavlja. Plin komprimirajo podnevi, skozi razpršilec pa ga spuščajo ponoči. Hladilnik baje dela več let, pri tem pa izkorišča samo sončno energijo.

Dvanajst umetnih satelitov

Ameriški strokovnjaki nameravajo prihodnje leto izstreliti v vesoljstvo dvanajst umetnih satelitov. Ameriški kongres pa bo moral za te načrte odobriti še 19.262.000 dolarjev. To bo ameriški prispevek k mednarodnemu fizikalnemu letu 1957/58. Umetni sateliti s premerom 50 do 75 centimetrov bodo krožili okrog Zemlje

Divjanje se spremeni v naglico. Na podlehiti pritiska vsa teža telesa, ki se zviša in poganja nazaj. Zdaj leva zdaj desna dlan se izteza proti konici rova. Hoče se obrniti. Plaziti se z glavo naprej — to je hitreje, potegneš se z vsem telesom. Toda že je v tesnem delu rova, kjer se komaj telo prerine. Mora po rakovo naprej. Telo je zmeraj težje. Podlehiti so kot svihec. Počil bi. Ne! Še nekaj metrov do jaska. Gornji zobje mu do bolečin pritiskajo na spodnjo ustnico. Premetava se neurejeno, nazaj, samo nazaj. Pri jašku mu roke omahnejo kot mrtve.

»Tekoj ven, v barako,« mu šepne Ljubo.

»Pa Štefan?«

»Ga bom jaz počakal.«

»Toda, rekli smo...«

»Izini! Da se ne bomo gnetli pri izhodu. Pri dviganju v barako bodi previden!«

Kradoma se splazi pod Polov pograd. Prisluhne: popolna tišina. Zaseda? Čakajo nas z revolverji in zmagovalnimi obrazi? Cantalupo, Machi, Molinaro, Vicedo-

Le malo je še ostalo Eskimov

Nad 300 kilometrov daleč se je peljal Eskimo Tutu s sanmi na pasjo vprego od Eskimo Pointa ob zalivu Hudson v južno ležeči Churchill, da bi tam prodal nekaj svojih slonokoščenih izdelkov. Njegova vožnja je bila začetek nevarne nalezljive bolezni, ki je izbruhnila pozimi 1948/49 na severu Kanade. Nihče ni vedel, od kod je ta bolezen prišla, kako se imenuje in kako jo je treba zdraviti. Za to področje pristojni zdravnik dr. Moody je bil prav tedaj na počitnicah.

Brzjavno so ga poklicali v njegovo stalno bivališče Shesterfield v Arktiki. Tam je našel svoje bolnike ležeče na stopnicah in po tleh majhne bolnišnice. V naselju z 200 Eskimi in 26 belci je bilo bolnih 90 ljudi. Nekateri so že umrli. Tisti, ki so ozdraveli, so bili omrtvičeni.

Slo je za otroško paralizo. Že prej pa je zajela področje, kjer žive Eskimi, tuberkuloza. Zbolelo je 10 odstotkov vseh prebivalcev. Teh dveh bolezni Eskimi sploh niso poznali, dokler niso prišli v stik z belci. Dr. Moody je brž, ko je izbruhnila otroška paraliza, odredil karanteno na

Eskimi potujejo iz kraja v kraj s sanmi, ki jih vlečejo psi, največji prijatelji prebivalcev visokega Severa.

Ali so ženske res klepetulje?

Izkazalo se je, da moški po krivici očitajo ženskam, da so klepetulje, da preveč govorijo. Da jim delajo krivico, dokazujejo govorilni rekordi, ki pripadajo izključno moškim. Svetovni prvak v tej »stroki« je 30-letni Irec Kevin Shelhan, ki je lani v decembru nepretrgoma bral, govoril, kričal in šepetal celih 133 ur. Poslušalo ga je 12.000 ljudi. Shelhan je popil 20 skodelic čaja in pokadil 120 cigaret, da ne bi omagal. S tem je znova dosegel rekord in posekal Rusa iz Vladivostoka, ki je nepretrgoma govoril 131 ur.

Tudi na gledaliških odrih so taki rekordi pogosti. Seveda pa jih ne moremo primerjati s Shelhanovim. V nekem londonskem gledališču je moral neki igralec izgovoriti zapored 3000 besed, za kar je potreboval 16 minut. Tudi neki nemški radijski reporter, ki improvizira na odru po

področju 130.000 kvadratnih kilometrov. To je bila površinsko največja karantena v zgodovini človeštva ali v zgodovini medicine. Bolezen se je razširila tudi na druga področja in nazadnje potem prenehala.

Sele pozneje je dr. Moody zvedel, da so pred nekaj dnevi, preden je Tutu prispel v Churchill, odpeljali nekega vojaka, obolelega za otroško paralizo. Zdravnik je daljal zdravniške nasvete večinoma po radiu. Bil je tudi prvi, ki je uporabljal na arktič-

nem področju Geigerjev števec, s katerim je našel v zemlji več dragocenih rudnin. Navezal je stike z Eskimi in ugotovil, da se jih zahodna civilizacija še ni dotaknila. Na arktičnem področju Kanade je živel prvotno 35.000 do 50.000 Eskimov, ostalo pa jih je kvečjemu še 9.000, tako usodne posledice je imel izbruh strašne bolezni za eskimski rod. Eskimi pa delno izumirajo tudi zaradi pomanjkanja hrane. Največ pa jih poberejo nalezljive bolezni. Živali, s katerimi se hranijo, je čedalje manj, ker jih pobijajo beli lovci kar z brzostrelkami. Prvotno je živel na tem področju 2.000.000 severnih jelenov, zdaj pa jih je samo še 650.000.

govore in intervjuje z neizurjenimi laiki, je prišel do sklepa, da govorijo moški več kakor ženske, ki se jim očita klepetavost.

Neki poljski profesor je leta 1937 nepretrgoma 26 ur govoril o napakah in slabostih žensk. Med drugim je trdil, da ženske preveč govorijo. Menda se ni zavedal, da bi moral ta očitek nasloviti predvsem nase. V mnogih parlamentih je že star običaj, da nekateri govorniki izigravajo svoje politične nasprotnike prav z dolgotrajnimi govori. Ta način političnega boja je bil dolgo časa priljubljen v Ameriki, dokler niso pred debatami govorov omejili. Vendar pa se še sedaj dogodi, da govori neki senator iz Teksasa nepretrgoma 23 ur. V angleškem Spodnjem domu pa neki poslanec, ki je bil 20 let na tem položaju, ves ta čas sploh ni odprl ust.

zeleni lončki, v katerih mu je pošiljala medu. Z obupom pogleda na to revno razstavo znanih predmetov.

»Pazim, da ne bodo česa podtaknili, prašički,« mu šepne Poženel, ki gleda kot ris na stvari in na roke karabinjerov. Milošu nenadoma šine v glavo: »Zakaj me niso pri rovu počakali, če kaj vedo?«

»Sezuj čevlje!« mu ukaže Milochi in pokaže s prstom na njegove močno blatne čevlje. Miloš je žalostno nevoljen na samega sebe: pred odhodom iz kleti si jih je pozabil očistiti.

Karabinjer odtrga na notranji strani podlogo in izvleče izpod nje pet velikih, svetlih bankovcev po tisoč lir. Denar je bilo s rogo prepovedano nositi pri sebi. Tudi najmanjšo vsoto je bilo treba prijaviti in oddati na komandi. Miloš je skrival denar za beg.

Karabinjera ga vkleneta. Odvedejo ga. Še vedno ga muči zaradi rova... Z obrazov karabinjerov je težko kaj razbrati: maresalo je molčec in uraden, čeprav ga imajo za dobričino, njegova spremljevalca pa sta važna in enostavno surova v rejeni obraz. »So me morda zasumili na komandi, kjer je Taras ukradel specialko? Je za vsem Cantalupo? Ali pa Glavač? Mogoče me je Paa izdal? Ne, tega ne verjamem. Za denar v podlogi so morali od nekod zvedeti. Morda me je opazoval Glavač, ko sem ga skrli!«

Čez pol ure je Miloš visel na visokem

Ali že veste, da...

- ...da obstaja neka čudška vrsta rib, ki si grade gnezda?
- ...da so zajci v smrtni nevarnosti zelo pogumni? Neredko uidejo lovskim psom na ta način, da skočijo v vodo in jo preplavajo. Plavajo pa dokaj dobro, saj zmorejo celo priti preko manjših ne preveč derečih rek. Isto lastnost kažejo tudi plahe jerebice, ki plavajo samo takrat, kadar jim grozi kakršna koli nevarnost na suhem.
- ...da tehtajo najlažji helikopterji le 300 kilogramov?
- ...da dosežejo najhitrejši reaktivni aeroplani tudi 3000 kilometrov na uro, a samo za kratek čas?
- ...da živi v Južni Ameriki stonoga, ki se le enkrat na leto eno noč iskri v najlepših mavričnih barvah?
- ...da je neka vojna raketa dosegla brzino že nad 6000 kilometrov na uro?
- ...da so najvišji prebivalca na svetu Indijanci, ki prebivajo v gorah mogočnih Andov v Južni Ameriki do 6000 metrov visoko?
- ...da so ameriške letalske sile naročile poseben balon z gondolo, ki naj bi dosegel višino 27.000 metrov? Uporabljati ga nameravajo za skakanje s padalom iz velikih višin. Padalci bodo opremljeni s posebnimi zaščitnimi oblekami in maskami za kisik. Padalo se bo avtomatično odprlo šele pri višini kakih 4.500 metrov.

KRIŽANKA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
N	E	S	T	O														

Vodoravno: 1. veliko naselje, 6. neumen, 7. vzklik, 9. ne poseduješ, 11. domača žival iz vrste perutnine (2. skl. množine), 13. svetloba, 14. žensko ime, 16. imam voljo, 17. važen organ, 19. tanka tkanina.

Navpično: 2. glavni števniki, 3. namsveti in nas greje, žalostno je, če se skriva za oblake, 4. števniki, 5. mati zakonskega druga, 7. pasji lajež, 8. vzpetine, 10. luži, močvari, 12. naplačilo, (2. sklon), 15. še ne rabljen, 18. staroslovanska pijača.

kolu. Z rokami na hrbtu je bil privezan nanj. Konci prstov so se dotikali tal, pete so bile v zraku. Zahajajoče sonce mu je svetilo v oči. Veriga se mu je zajedla v roke, da so bile modre in nabrekli. Dlani, podlehti, noge, ves život ga je bolel, da bi tulil. Vse naokrog ni bilo nikogar... Muke mu je ublažil usmiljeni mrak nezavesti.

NEVIDNA RVAČA

Med triintrideseto in žičnimi ovirami je bil najlepši prostor za popoldansko sončenje. Baraka je gledala proti jugu in sonce se je upiralo naravnost vanjo; onstran žic pa so se oči lahko napasle zelenja travnikov, murv in zoreče koruze. Črt in umetnik Niko sta ležala prav nad teleskopom, na desni od njiju je bil Taras, še naprej proti desni in na levi pa so se zvrstili nagci v kopalkah iz triintridesete in iz drugih barak.

V stražarskem stolpu onstran žic se je vrtil nemiren alpinec. Zdaj pa zdaj mu je pogled obvisel na golih telesih, potem pa ga je hipoma umaknil in se oziral po pokrajini in proti vasi, ki je tonila v zelenju.

Črt je prebiral Nikovo skicirko. V kampu se je Nikov duh spet razigral... tu so risbe internirancev, ki postopajo, polegajo in posedajo, kakor lesene lutke, v katerih ni več življenja, ampak le še priča-

Banane so odlično hranivo

Banana je sadež, ki ga odlikujejo visoka hranilna vrednost, dober okus ter prijetna aroma. V tropskih krajih je banana ljudem tako običajna hrana kot pri nas krompir. Po sestavinah na hranilni vrednosti je banana precej podobna krompirju, le ima zelo zrelo banana manj škroba, zato pa toliko več sladkorja. Dajemo jo bolnikom kot dodatek k dietni hrani. Rudninskih snovi ima banana več kot kate-rakoli druga rastlina ali bolje rečeno sadje.

To je tudi zelo lahko prebavljiv sadež, ki ga lahko dajemo že polletnemu dojenčku. V dietni prehrani pa naj bi banane uživali predvsem bolniki, ki bolehalo na ledvicah, črevesnih boleznih in sladkorni bolezni.

V tropskih krajih si pripravljajo banane na najrazličnejše načine, zlasti pa jih suše na soncu. Iz banan izdelujejo tudi

Tako izgleda nasad banan

moko, ki je mnogo redilnejša in veliko lažje prebavljiva od moke naših žitaric. Posebno okusna je moka iz banan, pomešana s kakaom.

Prebivalcem naših krajev so banane prava slaščica, samo da so prenekaterim le težko dosegljive, to predvsem zaradi visoke cene.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Nov način operiranja želodčnih čirov

V petih minutah je vse opravljeno!

Docent v Innsbrucku dr. Erhard Kux je postavil teorijo, da so mnoge bolezni naših dni posledica prevelike razdraženosti vegetativnega živčnega sistema. Prej je živel človek bolj mirno. Življenjsko važna živca vagus in simpatikus sta lahko iz možganov neovirano harmonično regulirala funkcije organov (srce, pljuča, želodec, čreva in žleze), nervoznost, razburjenje, hrup, nemir in strah pa zdaj preveč dražijo vegetativna živca. To povzroča bolezni, kakor so želodčni čiri, zožitev srca, naduha in tuberkuloza.

Dr. Kux meni, da je vegetativni živčni sistem odvečen. Odkril je preprosto operacijo, ki ta sistem izloči. Namesto da bi bolniku z želodčnim čirrom prerezal trebuh in mu odrezal znaten del želodca (tako imenovana želodčna resekcija), ga dr. Kux položi tako, da leži s trebuhom na operacijski mizi. Pod lokalno anestezijo mu napravi kratek rez na hrbtu in mu skozi pljučno mrežo omrtviči pljučno krilo. Potem potisne votlo iglo v pljuča. Tedaj začne delovati tako imenovani endoskop. V tej drobni cevki sta zamotana optična na-

prava in električni operacijski nož, tako imenovani termokauter. Kakor skozi teleskop gleda zdravnik v pljuča in hitro najde v njih dva živca: vagus in simpatikus. Ko ju s termokauterjem stisne, spusti skozi napravo kratek udarec električnega toka in živca sta prerezana. Duh po praženem mesu da znak, da je operacijski poseg končan. Potem kirurg odprtino zašije. Vsa operacija traja največ pet minut. Takoj po njej lahko bolnik je in pije celo močno žganje. Dva dni po operaciji pa že spet lahko redno dela. Želodčnih čirov ne čuti več. Dr. Kux je napravil že nad 2000 takšnih operacij in vse so se posrečile.

Živec simpatikus je alarmni živčni sistem. Ta živec potiska v kri hormon adrenalina, kadar grozi nevarnost ali kadar se človek prestraši, in tako pripravi telo za boj. Često nastane zaradi tega previsok krvni pritisk. Živec vagus opravlja živčni sistem prebave in spanja. Ta živec proizvaja želodčno kislino in izdela je preveč, kadar ima človek hude skrbi, kadar se jezi in razburja. In tako nastanejo želodčni čiri. Dr. Kux prereže živca vagus in simpa-

ti, ki je mnogo redilnejša in veliko lažje prebavljiva od moke naših žitaric. Posebno okusna je moka iz banan, pomešana s kakaom.

Prebivalcem naših krajev so banane prava slaščica, samo da so prenekaterim le težko dosegljive, to predvsem zaradi visoke cene.

Prebivalcem naših krajev so banane prava slaščica, samo da so prenekaterim le težko dosegljive, to predvsem zaradi visoke cene.

V čem je zelenjava pomembna?

Če bi ocenjevali zelenjavo oziroma njeno vrednost le po množini hranljivih snovi, bi ne zavzemala v prehrani tako pomembnega mesta, saj vsebuje največ 3% beljakovin, do šest odstotkov sladkorja, do 4% celuloze, vse drugo pa je voda. Prava vrednost zelenjave pa je v bogastvu vitaminov in rudninskih snovi (kalcij, kalij, magnezij, železo, klor in žveplo), za zdravje pa je zelenjava pomembna tudi zato, ker prihajajo z njo v človeški organizem lužnate snovi. V vsakdanjo hrano prinaša zelenjava prijetno sremembo in pospešuje prebavo, gospodinjam pa pomaga za pripravo čim bolj pestrega jedilnega lista.

Če z zelenjavo ne ravnamo pravilno, izgubi del svojih dragocenih sestavin. Čim dalje stoji zelenjava potem, ko smo jo izpulile, pripravile, odrezale in podobno, tem več hranljivih snovi izgubi. Zato je največ vredna tista zelenjava, ki pride iz vrta ali polja direktno v lonec, ali pa sveže na mizo. Nabrana zelenjava izgubi precej vitaminov.

Zelenjavo je treba pred uporabo oprati, to pa čim hitreje in hkrati čim bolj natančno. V vodo izluži velik del topljivih rudninskih snovi in vitaminov. Napak torej ravna gospodinja, ki pusti zelenjavo v vodi tudi po več ur, pa tudi tista branjev-

ka, ki zelenjavo osvežuje z močenjem. Oprana zelenjava naj se posuši na cedilu, ovenelo solato prav tako operimo in pustimo kaplje na njej.

Nekatere gospodinjice imajo navado, da opirajo zelenjavo, katere se drži mrčes, s slano vodo. To pa je napak, ker slana voda pospešuje izločanje rastlinskih sokov. Korenja petršilja in druge zelenjave ne olupimo, marveč ga le dobro operemo. Z lupljenjem bi namreč odstranili glavno zalogo rudninskih snovi in vitaminov, ki so tik pod lupino. Izjema je le zelo stara zelenjava, ker je njena lupina že zelo olesnela in zaradi tega težko prebavljiva, razen tega pa ovira pri kuhanju mehčanje notranjih delov rastline.

Zelenjavo čim prej segrejemo do vrelišča. Počasno naraščanje temperature močno pospešuje razpadanje vitaminov, zato denimo zelenjavo kuhat že v vrelo vodo. Kuhanje naj bo čim krajše. Razkuhana zelenjava ni vedno najboljše. Zlasti vitamini so občutljivi za dolgo segrevanje, hkrati pa izhlapijo tudi dišeča rastlinska olja, ki dajejo prijeten okus. Primerno zrezana zelenjava se hitreje skuha, toda zrezati jo je treba pred kuhanjem. Vsak stik zelenjave z zrakom zmanjšuje njeno vrednost.

Vodo, ki se je v njej kuhala zelenjava, ne zlijmo proč, ker bi s tem uničili najdragocenejše, zato z njo zalijemo juhe ipd.

Pri čiščenju zelenjave ne pozabimo, da vsebujejo največ vitaminov prav zeleni listi. Korenčkovo zelje je na primer vse polno vitaminov, zato ga ne zametujemo. Skušajmo ga vključiti v jedilnik vsaj v toliki meri kot petršilj. Grahove luščine, cvetačini listi in podobni »neuporabni« deli zelenjave so kaj pripravna osnova za razne zelenjavne juhe. Petršilj je zelo zdrav, saj vsebuje vitamina A in C, zato ga pogosto uporabljamo, predvsem tako, da z njim potresemo že pripravljeno jed.

PRAKTIČNI NASVETI

Steklenice za mleko čistite s krompirjevimi olupki. Prav lepo jih boste tudi umile, če boste natrgale časopisni papir, ga stlačile v steklenico ter nalile malo vode in stresale steklenico, dokler ne bo papir pobral vse maščobe. Nato je treba steklenico temeljito splakniti z mrzlo vodo. Prav tako boste lahko očistile steklenice, v katerih je bil petrolej, s peskom ali apnenim mlekom.

Ne pozabite na vrh za sušenje perila in ščipalke. Treba jih je od časa do časa oprati, da ne bi prišli madeži na belo perilo.

Krtače za lase boste lepo očistile z otrobi, če jih boste drgnili drugo ob drugo. Če so postale ščetine že zelo mehke, postavite krtačo za dobrih pet minut v čisti amoniak. Nato jih pa sušite daleč od ognja, ne da bi jih otrsale. Ko bodo suhe, bodo ščetine spet trde.

kovanje... tam so skice posameznikov iz kampa. Črtu sta ugajali zlasti dve. Na prvi je Niko sam z divje rastočo brado; z grozo strmi v roko, v kateri mu dogoreva ogorek. Pod sliko pa je napisano: »L'ultima cicà!«. — In druga: mlad možak z rokami v žepu; sredi kretnje je hipoma obstal in se udržal, da ni storil nekaj velikega, za kar se je bil že sprožil. Pod risbo pa z majhnimi črkami napisana besedica: »Škoda«. Škoda, da gnijem v tej luknji... je pomislil Črt.

»Pojdimo pod prho,« je predlagal Niko.

»Ne grem,« se je uprl Črt.
»Zakaj ne? Saj si ves potan!«
»Bi me takoj spet zgrabila revma!«
Niko, Taras in drugi so odšli. Črt je ostal sam. »Raje se prajim na soncu, čeprav mi je obupno vroče,« je sklenil. »Lahko bi mi prav ta čas nekdo zasedel mesto, pa ga ne bi mogel pregnati.«

Pretegnil se je po tleh in nastavljal uho na zemljo; kakor da bi ga naslavljal na majhno žepno uro: od daleč je ni slišati, ko pa jo pritisneš k sebi, jo slišiš: enakomerno, nežno, tiho, a razločno. »To je Štefan... Ljubo, Miloš in Štefan so v popoldanski izmeni.«

Že več dni se je Črt prvi prihajal sončat nad teleskop. Bal se je, da si ne bi kdo

drug prilastil tega mesta. In vedno ga je vlekel, da bi se kakor drugi šel oprhat. Ohladil bi se in bi laže prenašal to pasjo vročino. Saj je poprej ni nikdar sončil, to je bilo za studenec. Zato mu je zdaj teže. Za hip bi odhitel z drugimi, se prerinil med prve in se vsaj malo zmočil; saj ni treba celo uro čepeti pod prho in ji nastavljati roke, noge, prsi, hrbet, kot to dela Niko. Toda že sama možnost, da bi ta čas lahko kdo legel na njegovo mesto, ga je vedno odvrnila od teh zapeljivosti.

Danes pa se je domislil nečesa drugega: morda bi odšel pod prho po Nikovem povratku in ga poprosil, naj mu čuva mesto? »Niko ne bo slišal tajnega tiktakanja. To je skoraj gotovo. Kakor kak profesor je. Če bi ga pa le slišal, saj je naš, lahko bi mu zabčali, naj molči. Toda odkritje je odkritje. Samo tisti, ki delamo v teleskopu, smemo vedeti zanj. Tudi partiji ne vedo vsi. Tako je nevarnost najmanjša. In Niko! Mnogo se druži s tenenteji, pije, mnogo govori... Ne! Prav v tem prikrivanju, v teh tisočeri majhnih previdnostih, v tem je vse. Najmanjša napaka je lahko usodna. Taki trenutki so pri vseh velikih podvigih, dasi so navadno kratki, pri teleskopu pa se vlečejo dneve in dneve, tedne in tedne in kdo ve, kdaj bomo na koncu. Nikdar prav ne veš, kdaj lahko z najmanjšo nepremišljenostjo podreš vse. Vzemimo: grem pod prho, pozabim skicirko na svojem mestu, nekdo

jo hoče pogledati in se vleže prav nad teleskop. Štefan močneje udari z zagozdo ob kamen, neznanec ga sliši, četudi ni nagnil glave k zemlji. Lahko da ne posane pozoren, lahko pa postane, pokliče še druge, nastavi uho, vsi nastavijo ušesa, prisluhnejo, ugibajo, govorijo o tem vse naokrog, konec... Ne! Zaradi prhanja ne tvegam niti lasu. Prav zato sta me Štefan in Dušan poslala sem.«

Niko, Taras in drugi so se vrnili.

»Ni vode.«

»Zaprle so jo, svinjel!«

»Morda bi jih poprosili zanjol!«

»Se jih nič ne prime!«

»Tako kot nas!«

»O, nas se sonce prime!«

Zakrohotali so se in plegli.

Črt je zopet prelistaval mapo. Živo, vprašujoče:

»Kaj pa ta skica za spomenik madoni?«
Znano je bilo, da je komanda naročila Niku, naj bi izdelal spomenik madoni, ki bi stal sredi kampa.

Niko zaupno, s prstom na ustih, skoraj šepetaje:

»Sabotiram... Glej te madonine skice: kako so površne, napravljene tjavdan, samo da jim nekaj pomolim pod nos, kadar pridejo gledat. Zadnjič so me poslali po ilovico izven kampa. Napravil pa nisem nič. Pridi pogledat v moj atelje v skladiščni baraki, boš videl! Vsak dan znova pre-

mečem ilovico, da je osnutek vedno malo drugačen. Čutijo pa že, da jih vlečem za nos. Na tihem se jezijo! In koliko vina in kruha so mi že znosili na račun te madone!«

Nikove svetle, skoraj vodene oči so lo-kavo zaigrale.

»Zakaj pa madone nisi odklonil?«

Niko pridržano, prizadeto, z dlanjo na prsih, kakor v obrambo:

»Nisem mogel. Če bi jo naravnost odklonil, bi mi vzeli atelje in moje risbe. Nikdar jih ne bi spravil ven, zaplenili bi mi jih. Preprečili bi mi delo. Tako pa bo isti učinek: Nikove madone ne bodo nikdar videli... Vem, kaj misliš! Nekateri mi naravnost očitajo: »Niko dela madono za fašiste, Niko pozdravlja z dvignjeno taco, Nika zalivajo z vinom, saj je več pijan ko trezen.«

Ogorčeno, brez spakovanja, s pogledom iz oči v oči:

»Črt, povem ti, tudi moje delo ni od muh. Lej, poleg te skracane madone — skrbno izdelani osnutki za spomenike Ivanu Cankarju, Rihardu Jakopiču in Antonu Aškercu. Ivan Cankar sredi Ljubljane! In ta Jakopič, lej ga!«

Navdušeno, kot na žebličko glavico:

»In karikatura Machija! Ga nisem zadel, prasca?«

(Se nadaljuje)

Kako švicarski kmetje gospodarijo v svojih gozdovih

Najprej so mi povedali, da je v Švici dve tretjini občinskih in skupnih gozdov, zasebnih je samo ena četrtnina in državnih 6 odstotkov od celotne gozdne površine.

Pri nas menijo, da je Švica polna gozdov, dejansko pa pokrivajo samo eno četrtnino celotnega ozemlja gozdovi. Vendar so vsi gozdovi skrbno negovani. S prebranim načinom sečnje in ob dobrem razumevanju z gozdarji imajo zdrave sestoje, polnolesno zleknjeno rast drevja, ki daje čist, malo grčav les.

Kako so to dosegli?

V prebivalcih Švice je ukoreninjena močna ljudska gozdarska zavest! Švicarski kmet je ponosen na gozdove in ga prav nič ne moti, če je gozd njegova zasebna lastnina ali pa občinski.

Dalje so kmečke družine nekako od sredine prejšnjega stoletja do prve svetovne vojne v razdobju treh rodov temeljito preuredile planine in ustvarile tam, kjer so imeli prej oguljene pašnike, sočne senožeti in travnike. Zavestno so določili dokaj ostro mejo med gozdom in senožetmi.

S tem so dosegli dvojno korist. Z izdatnim izboljšanjem krmske osnove so dvignili živinorejo in mlekarstvo na zavidno višino, s tem pa tudi dohodek kmetije. Z intenzivnejšim in urejenim gozdarjenjem pa sekajo zdaj nekoliko manj lesa, kakor ga priraste vsako leto. Toda les je zdrav, dolžinski, malo grčast in izkupiček ugoden. Imajo svoje združenje in splošno lesnogospodarsko centralo. Tam ni toliko preklarije s cenami, kakor pri nas. Razlike v cenah so malenkostne, saj je lesa dovolj in odloča le kvaliteta.

In še tretja značilnost je zbudila mojo pozornost. Kar začudil sem se, ko sem videl, da ima švicarski kmet polno razumevanje za svojo občino in svoj okraj (kanton). Švicarski kmet se zaveda, da je občina ona skupnost, v kateri soodloča o vseh važnih gospodarskih in socialnih vprašanjih. Večkrat se pogovorijo na zborih in če je potrebno, brez nadaljnje doplačitve dodatne davke za posebne namene, o čemur so se predhodno pogovorili.

Kadar pa napravijo plazovi večjo škodo, dobijo pomoč od kantona ali pa iz državnega proračuna.

Mnogi kmetje pravijo, da so gozdovi lahko občinski. Iz teh gozdov dobijo potrebni les, v zimskih mesecih pa imajo za služek pri sečnji, spravi in prevozu. Čisti dohodki gozdov pa se po proračunih pravično razdelijo.

Gozdarstvo v Švici nam kaže še mnogo zanimivosti.

Obvezna je gradnja gozdnih cest. Kantonalna oblast prispeva 30 do 40 odstotkov stroškov izgradnje, ostalih 60 do 70 % pa krijejo iz izkupička za les seveda za določeno razdobje. Gozdarski strokovnjaki mora razložiti na zboru gozdnih posestnikov gospodarsko upravičenost, preden kmetje in njih občina odobrijo gradnjo ceste. Gradnjo že desetletja po določenem vrstnem redu. Mreža gozdnih cest je že gosta, tako da omogoča intenzivno gozdno gospodarjenje.

V Švici imajo vaše gozdarske odbore. Člani vsakega odbora pregledujejo skupno z gozdarji odkazovanje posekov, določajo, kakšne sortimente bodo izdelali in kolikšen bo zaslužek delavcev in voznikov. Važno vprašanje je tudi prodaja lesa. Za skupne potrebe gredo le manjše količine lesa iz občinskih gozdov, drugega v glavnem prodajo. Čisti dobiček vplačajo predvsem v rezervni sklad za skupne koristi občine. Švicarski kmet gleda na občinski gozd kot na svojega. V stoletjih sta se oblikovali ta značilna zavest in skrb za skupni občinski gozd.

Privatni gozdovi švicarskega kmeta so zelo podobni našim. Največ vidimo iglavcev, predvsem smreko, pomešano z borovcem, jelko in bukev, posamezno pa jesen in javor. Na prvi pogled so podobni enodolnim gozdovom. Pri natančnejšem pregledu pa ugotovimo, da prevladuje prebrali gozd. Na golo že desetletja ne sekajo več. Zelo pogosto ugledamo sredi gozdov manjše, 10 do 15 arov velike skupine bujnega prirodnega zraslega mladja. S tem skušajo doseči v gozdovih raznolično strukturo, večjo odpornost in večji prirastek. Sicer pa švicarski kmetje še vedno

podsejejo mnogo sadik in pravočasno čistijo, redčijo in opravijo druga gozdna dela. Prav tega skrbnega gozdarskega dela v naših kmečkih gozdovih pogrešamo.

Na kmečko gospodarstvo odpade v Švici dva in pol hektarja gozda, na parcelo pa povprečno le dve tretjini hektarja. Kmečka gozdna posest je tam tako kot pri nas razdrobljena. Na hektar pa imajo tam približno 230 kub. metrov lesne gmo-te, dočim je pri nas povprečje le 110 do 120 kub. metrov. Letni prirastek znaša 4 do 5 polnih metrov, pri nas povprečno tri.

Švicarski kmet si je že v začetku tega stoletja uredil osnove svojega gospodarjenja: sočni travnik, veliko mleka in prireje, oskrbovan gozd — večji prirastek, boljši les! Očitajo jim le, da pokurijo še preveč drv, v povprečju polovico posekanega drevja.

Vendar se poraba električnega toka in premoga veča. Drva prodajajo po dobri

ceni tovarni, ki izdeluje iz drv sladkorno melaso za živalsko krmo!

V švicarskih gozdovih je red. Bolezni in škodljivcev ne poznajo. Živina nima dostopa v gozdove! Živino pasejo na sočnih pašnikih, in to v električnih žičnih ograjah.

V gorskem zaselku v višini 1100 metrov nad morjem sem srečal kmete, ki so vozili slamo. Na moje vprašanje so mi odgovorili, da ne steljarijo, marveč raje kupijo slamo.

Velik del švicarskih gozdov varuje strma pobočja, da ne udirajo plazovi do gorskih naselij in obdelovalne zemlje. Zato sekajo manj. Ob dobrem prirastku in močni zalogi rastočega lesa je vendar le dovolj prometa z lesom. Ko podira kmet drevje, gleda, da ostanejo v gozdu ena petina listavcev in štiri petine iglavcev. Zanimivo je, da pred rušenjem obsekajo 1 m koreninika do zemlje tako, da je višina štora ravna z zemljo. Tam ne vidiš štorov, kakor pri nas.

M. P.

Kako pridelujemo krmilni ohrovt

Krmilni ohrovt (Markstammkohl) je rastlina, ki daje mnogo zelene krme; le-ta je izvrstna hrana za živino, predvsem za molznice. Krave, krmiljene z ohrovtom, dajejo več mleka. Največ krmilnega ohrovtu pridelajo v Angliji in Franciji.

Dobro uspeva v globoki srednje težki zemlji in v krajih z vlažnim in bolj hladnim gorskim podnebjem. Proti mrazu in slani je odporen. Pridelujejo ga tudi na lažji vlažni zemlji, vendar daje tam manjši pridelek. Zemljišče zanj je treba pripraviti prav tako kot za vse kapusnice. Velik pridelek dosežemo na zemljišču, kjer je prej raslo žito. Ne priporočamo ga sejati ali saditi po oljni repici, kolerabi in kapusnicah. Prav tako ni dobro, če ga naslednje leto ponovno sadimo na isti nivi. Zemljišče moramo dobro pognojiti s preležanim gnojem (na ha ga damo 200 do 300 stotov). Koristno je, če dodamo še 150 — 200 kg 40 % kalijeve soli in 250 do 300 kg superfosfata. Če zemlji primanjkuje apna, jo moramo še apniti.

Krmilni ohrovt lahko sejemo na njivo ali na gredo, od koder ga pozneje presajamo. Setev je odvisna od tega, kdaj želimo imeti krmo. Če jo potrebujemo poleti, ga moramo sejati marca ali aprila v poltople grede. Sadike presajamo aprila ali maja. Kdor ga namerava silirati ali krmiti svežega pozimi, ga naj seje pozneje, sadike pa sadi po strnišču ječmena,

pšenice ali ovsa. Kadar ga sejemo na njivo, porabimo za ha 3 kg semena. Sejemo ga v vrste, po 50 — 60 cm narazen. Seme ne sme priti pregloboko (le 1 — 2 cm). Ko so sadike primerno visoke, jih začnemo postopoma redčiti, tako da so po 30 do 40 cm narazen. Sadike, ki jih dobimo pri redčenju, lahko presajamo ali jih pa pokladamo živini.

Če nameravamo s sadikami zasaditi 1 ha zemljišča, moramo zasejati v gredah 0,6 do 1 kg semena. Sadike za presajanje naj bodo prav tako velike kakor pri kapusnicah. Na dobro pognojeno zemlji sadimo redkeje. Krmilni ohrovt obdelujemo tako kot zelje ali jedilni ohrovt.

Med rastjo lahko ohrovtu obiramo liste in jih pokladamo živini. Ko zraste, lahko pokladamo tudi stebela, če niso seveda preveč olesenela. V krajih z bolj milim podnebjem puščajo ohrovt na njivi tudi pozimi, ker mu sneg ne škoduje; prenese do -10° C. Zato ga v toplih zimskih dnevih ali zgodaj spomladi dodajamo živini kot svežo hrano. Ohrovt lahko s pridom siliramo. Ima to prednost, da daje veliko krme (500 do 600 stotov na ha). Čez zimo ga dobro shranjujemo tudi na ta način, da ga sušimo v kozolcih in krmimo suhega. Krmni ohrovt ima 2 % beljakovin in 9 % škrobnih vrednosti, kar odgovarja krmni vrednosti strniščne detelje. Po hektarju daje ca. 300 q zelenja.

Kdaj naj krave telijo, da bo več mleka

Amerikanci pravijo, da za vsak kilogram mesa, ki ga pridobi krava v zadnjih 60 dneh pred telitvijo, dobimo od nje po telitvi 25 litrov mleka več. Iz tega je razvidno, da moramo kravo presušiti 60 dni pred telitvijo, v sušni dobi pa jo moramo dobro krmiti, da si nabere rezervo beljakovin in rudnin, da bo po telitvi lahko dala več mleka.

Na višku molznosti je krava v tretjem tednu po telitvi in obdrži pri dobrem krmljenju to molznost okrog 2 meseca, nakar prične molznost padati, ker ji rezerva tedaj poide. Zdaj molze samo od krme, ki ji jo dajemo, prej pa je molzla tudi od krme, ki smo jo dajali v zadnjih dveh mesecih pred telitvijo.

Kake 3 do 4 ali 7 do 8 tednov po storitvi se krava začne pojati. Krav prvesnic pa dva do tri mesece po otelevi ne pripuščamo, tako da si opomorejo. Tudi slabo krmljenih krav ne kaže pripuščati takoj.

Vrnimo se k vprašanju, kdaj naj krava teli, da bo po teletu do naslednje presušitve dala čimveč mleka. Odgovor se glasi, da naj krava teli od decembra do februarja, vendar le tam, kot smo rekli, kjer je dovolj krme, tako da žival 2 meseca pred telitvijo dobro krmijo. Dva meseca krava dobro molze od rezerve, nato molznost počasi pojema in se zopet dvigne, ko pride krava na zeleno krmo. Krava je na ta način dvakrat mladovna. Pri takem sistemu telitve dobimo 500 do 700 litrov mleka več. Vrh tega imamo mleko pozimi, ko ga je najmanj. V planinskih krajih so sezone telitve v zimskem času. Krave

pripuščajo aprila in maja, junija gredo na planine, septembra se vrnejo 4 do 5 mesecev breje, nakar telijo do februarja. Že odstavljena teleta, stara 4 do 6 mesecev, že lahko gredo s kravami na planine.

Drugače pa je s kravami, kjer je malo krme ali kjer je v rezanici polovica slame ali koruznice. Ako bi te krave telile pozimi in bi bile v času presušitve slabo krmiljene, bi že zaradi tega imele malo mleka. Tudi telitve v maju in juniju, ko je dovolj zelene krme, niso primerne, ker so krave v marcu in aprilu stradale. Krave, ki so zimo prestradale, se morajo v maju in juniju opomoči, da si naberejo dovolj rezervne hrane. Tako bi te krave telile konec junija in julija. Julij in avgust sta za telitve najslabša meseca. Ta dva meseca sta vroča in muhe nadlegujejo živino; kjer teleta napajajo, se med njimi rada pojavlja driska, krma je že stara, otave še ni, detelje (druge košnje) tudi ne. V maju in juniju, ko je krma najboljša, je bila krava suha, v juliju in v avgustu pa, ko bi morala najboljše molsti, je krma bila slaba. Tako smo pri slabi krmi dvakrat tepeni. Pozimi imamo malo mleka, poleti pa tudi ne mnogo.

Ako kravo v dobi presušitve, to je zadnja dva meseca pred telitvijo, predolgo molzemo ali preslabo hranimo, tudi telika ne bo dobra molznica, ker se ji mlečne žleze slabo razvijajo. Za pravilen razvoj žlez in hormonov moramo kravo dobro krmiti, da si ustvari rezervo vitaminov v jetrih.

Ing. A. S.

Pašnine v letu 1956

Pašnine že nekaj let niso več uradno določene, vendar smatrata inspektorat za planšarstvo pri deželni vladi in kmetijska zbornica, da za 100 dni paše na povprečnih planinah odgovarjajo naslednje pašnine:

mlada goveda	pod 1 letom	S 100.—
"	1 — 2 leti	S 140.—
"	2 — 3 leti	S 180.—
goveda	nad 3 leta	S 220.—
konji	1 — 2 leti	S 280.—
"	2 — 3 leta	S 330.—
"	nad 3 leta	S 380.—
kobile z žrebeti		S 450.—
ovce		S 30.—

Pašina za krave naj se ravna po dogovoru. Zato pašnino mora lastnik paše skrbeti tudi za pastirja in njegovo oskrbo.

Zavarujmo živino, ki gre na pašo

Vsako leto pride do tega, da živina na paši pogine zaradi strele, zastrupljenja, zloma kosti, naglega napenjanja in bolezni, ki zahtevajo hitro pomoč živinozdravnika, ki ga pa ni pri rokah. Za take nesreče ni nobene odškodnine, torej preostane edino zavarovanje. Zavarovalnina znaša 2 % od zneska, s katerim zavarujemo žival. Če zavarujemo žival s 3000 šil., znaša zavarovalnina 60 šil. Doba zavarovanja traja od časa, ko zapusti žival domači hlev, do časa, ko se spet vrne nazaj. Odškodnina v primeru pogina ali prisilnega zakola živali znaša 80 % zavarovalnega zneska. Zavarovanje prevzame Versicherungsanstalt österreichischer Bundesländer Vers. A. G., ki ima svojo poslovalnico v Celovcu, Wienergasse 11.

Zavarujmo posevke proti toči

V številnih predelih je toča takorekoč vsakoletni pojav. Obseg škode, ki jo povzroči, je najbolj razviden iz odškodnine, ki so jo lani plačale oškodovancem zavarovalnice. Tri milijone šilingov je znašala odškodnina samo na Koroškem, pri tem pa je še velik del kmetov, ki odškodnine ni bil deležen, ker svojih posevkov ni imel zavarovanih proti toči in je še vedno računal, da bo za škodo po toči dobil javno pomoč. Ta pomoč pa je že nekaj let ukinjena, ker sta se država in dežela odločili, da raje dajeta prispevke k zavarovalnini, ker to več koristi. Tako bo tudi letos na Koroškem zaradi prispevka države in dežele za zavarovanje proti toči zavarovalnina znižana za 25 %.

Dandanes, ko je na kmetiji težko pridelati potrebni denar in ko tega vsepovsod primanjkuje, je skrajni čas, da vsaj v najbolj ogroženih predelih zavarujemo svoje posevke v celoti proti toči. V manj ogroženih predelih pa zavarujemo vsaj posevke, ki so zahtevali največ izdatkov. S tem se bomo znebili vsaj rizika toče. Riziko, ki ga nosimo v vremenu, v zdravju in produktivnosti živine ter v ceni kmetijskih pridelkov, je itak še prevelik.

Agrarna okrajna oblast Celovec se je preselila

Iz svojih dosedanjih prostorov v August Jackschstrasse se je Agrarna okrajna oblast Celovec preselila v Pierlstrasse, baraka 4. Novi sedež se nahaja v barakah v prečni ulici med Tarviser Strasse 30 in Beethovenstrasse.

Plemenski sejem za pincgavsko govedo

V sredo, dne 9. maja bo v Feldkirchnu plemenski sejem za bike, telice in krave pincgavske pasme. Na sejmu bo 140 bikov ter 50 telic in krav. Vse živali so preiskane na Tbc in Bang. Pričetek sejma ob 9,30 uri.

Ce svinja ne ostane breja

Večkrat stojimo pred uganko, zakaj se svinje ne gonijo. Tu je seveda več vzrokov in tudi več od pomoči. Med drugim priporočajo tudi krmljenje rži. Pravijo, da se prične svinja goniti že po 10 dneh, če ji damo par pesti rži na dan in da ostane takoj breja. Tudi kravam to pomaga. Rž seveda pomaga samo, če je negonjenju vzrok pomanjkanje mineralnih snovi v krmi.

Tudi na Gradiščanskem vlada zmeda zaradi uradnega jezika

Kako si pri celovškem sodišču tolmačijo določila člena 7 glede slovenščine kot enakopravnega uradnega in sodnega jezika, smo v našem listu že ponovno poročali. Hkrati smo tudi ugotovili, da bi bil skrajni čas, da bi pristojne instance končno napravile konec vsem nepotrebnim zmedam in nejasnostim s tem, da bi dale svojim podrejenim uradom potrebna navodila za pravilno izvajanje določil, zajamčenih v Državni pogodbi, torej v zakonih in ustavi.

Iz primera, ki se je pred nedavnim dogodil pred sodiščem v Železnem (Eisenstadt) na Gradiščanskem, pa vidimo, da se mora s podobnimi težkočami kot koroški Slovenci boriti tudi hrvatska manjšina na Gradiščanskem. V neki tožbi kneza Esterhazyja proti pripadniku hrvatske manjšine se je namreč izkazalo, da si tudi tam sodišče nikakor ni na jasnem glede določil o manjšinski zaščiti.

V kratkih potezah je bil potek pred sodiščem v Železnem naslednji: Ko je dobil obtoženec dostavljeno obtožnico, spisano v nemškem jeziku, je opozoril pristojnega sodnika, da kot pripadnik hrvatske manjšine zahteva na podlagi § 3 člena 7 Državne pogodbe upoštevanje hrvatskega jezika kot enakopravnega uradnega jezika tako pri razpravi kot tudi pri razsodbi. Sodnik mu je odgovoril, da hrvatskega jezika ne obvlada in bo zato dopustil le nemški uradni jezik; če pa obtoženec nemško ne bi hotel govoriti, bo k obravnavi pritegnil tolmača. Nato je obtoženec vložil v hrvatskem jeziku spisan predlog za izključitev in odklonitev sodnika in tolmača.

Sodišče je predlog po sodnijskem tolmaču prevedlo v nemščino in dostavilo tožitelju tako hrvatski izvirnik kot nemški prevod. V tem predlogu je obtoženec iz-

črpno objasnil dejansko in pravno stanje z ozirom na § 3 člena 7 Državne pogodbe in hkrati zahteval sodnika, ki obvlada oba uradna jezika, to je nemščino in hrvatsčino. Ker pritegnitev tolmača za prevajanje iz enega uradnega jezika v drug uradni jezik zakonito ni dovoljeno, je obtoženec tolmača odklonil in zahteval dvojezičnega sodnika.

Nadalje je obtoženec napravil novo vlogo v hrvatskem jeziku, ki jo je sodišče prav tako prevedlo in jo v izvirniku in prevodu dostavilo tožitelju in finančni prokuraturi. Iz tega sledi, da je okrajno sodišče v Železnem, kar zadeva pismene vloge, hrvatski uradni odnosno sodni jezik v smislu ustave dovolilo.

Pri ustni obravnavi pred okrajnim sodiščem je osebno navzoči obtoženec po svojem zastopniku ponovno zahteval upoštevanje določila § 3 člena 7, proti čemur pa je nastopil zastopnik tožitelja, češ, da pomeni ta predlog obtoženca, ki da dobro govori nemško, »zlomamerno zavlačevanje procesa«. Zastopnik obtoženca je proti temu vložil ugovor z utemeljitvijo, da zahteva po upoštevanju ustavnopravno zajamčenih osnovnih pravic in svoboščin nikdar ne more biti zlomamerno dejanje. Prav tako je zastopnik obtoženca grajal ves dosedanj pravni postopek, ker pomeni zaradi neznanja jezika sodnika uporaba le nemškega uradnega jezika in neuporaba prav tako zahtevanega in enako pravnega hrvatskega jezika težko kratenje pravnega postopka.

Sodnik je nato z ozirom na predlog za izključitev odnosno odklonitev zaradi neznanja hrvatskega jezika v izvajanju svoje sodne službe oviranega sodnika sklenil, da pravni akt predloži nadrejenemu predsedniku sodišča in odgodil obravnavo za nedoločen čas.

Sestanek zunanjih ministrov v Parizu

Še ta teden se bodo sestali v Parizu ministri za zunanje zadeve zapadnih dežel, Velike Britanije, Francije, Zapadne Nemčije in Amerike. Glavna vprašanja, o katerih bodo razpravljali, so razorožitev, združitev Nemčije, arabsko-izraelski spor, vprašanje Posarja in integracija zapadne Evrope.

Ministri bodo na svojih sejah skušali vskladiti stališča svojih vlad do svetovnih vprašanj, predvsem do splošne razorožitve na Bližnjem vzhodu. Stališča Pariza, Londona in Washingtona se do sedaj precej razlikujejo. Francoska vlada namreč še vedno vztraja, da bi dali pri reševanju

svetovnih vprašanj prednost razorožitvi, čeprav ne izključuje možnosti, da bi se tudi združitev Nemčije lahko pozneje obravnavala vzporedno z razorožitvijo.

Ti razgovori bodo izredno pomembni, ker bosta 14. maja Pineau in Mollet odpotovala na uradni obisk v Sovjetsko zvezo, kjer bosta zahtevala, naj sovjetska vlada sprejme predlog o uvedbi prepovedi izvoza orožja na Bližnji vzhod.

Ameriški zunanji minister, ki je že prišel v Pariz, je pri svojem odhodu iz Washingtona izjavil, da bo tudi organizacija atlantskega pakta našla nove poti in tako postala več kot samo vojaška zveza.

Smrtonosne avtomobilske dirke v Italiji

Znane avtomobilske dirke v Italiji »Mille Miglia«, dirke na tisoč milj, privabijo vedno stotisoče gledalcev. Tekmovalci pa konkurirajo v vratolomnih brzinah, ki so se pri letošnjih tekmah pokazale smrtonosne. Poročila javljajo, da se je primerila cela serija hudih nesreč, pri katerih je zgubilo življenje 5 oseb, preko 20 pa jih je bilo ranjenih, med temi nekatero tako močno, da so poškodbe smrtno nevarne.

Pri Anconi je zaneslo avtomobil nemškega dirkača Piwka in se je zaletel v neko zapreko. Tekmovalca so mogli samo še mrtvega potegniti iz razbitega vozila. Vzhodno od Brescie je zavrtelo s ceste

avtomobil švicarskega dirkača Berneya. Avtomobil je treščil s tako silo v neko drevo, da je voznik obležal na mestu mrtev. Avtomobil, ki ga je vodil Italijan Giacobbi, je v bližini Brescie zdrvel v skupino gledalcev, pri čemer je bil eden izmed gledalcev takoj ubit, drugi pa je poškodbam podlegel med transportom v bolnišnico. Tako se je primerila še vrsta usodnih nesreč.

Italijanski tisk je ostro obsojal, ker se dirkanje zaradi deževnega vremena ni odpovedalo ter da so bili tudi varnostni ukrepi pomanjkljivi. V nekem komentarju zahtevajo, da se naj v bodoče tovrstno tekmovanje sploh opusti.

Delojemalci v hotelskih in gostinskih obratih zahtevajo petdnevni delovni teden

Na zasedanju sindikata hotelskih in gostinskih delojemalcev, ki je bilo končano v četrtek minulega tedna, je bil sprejet eden izmed najvažnejših predlogov, ki zahteva čimprejšnjo uvedbo petdnevnega delovnega tedna za delojemalce v hotelskih in gostinskih obratih. Druga važna zahteva je, da naj bi z novelizacijo obrtnega reda izključili možnost, po kateri je bilo doslej mogoče delojemalca odpustiti po 28 dni trajajoči boleznij.

Vedno manj delavcev na kmetih

Iz poročila konference prezidentov avstrijskih kmetijskih zbornic je razvidno, da je število bolniško zavarovanih kmetijskih in gozdnih delojemalcev padlo od leta 1937 od 275 600 na 180 000. Tudi od leta 1954 na 1955 se je število kmetijskih delojemalcev znatno znižalo. Meseca julija 1954 jih je bilo še 203 400, leto pozneje pa samo še 191 000. Ta razvoj mora nujno pospeševati dvig delovne produkcije z mehanizacijo, motorizacijo ter racionalizacijo dela.

Zveza darovalcev oči

V Bonnu so ustanovili mednarodno zvezo darovalcev oči. Kakor poročajo, se je doslej prijavilo že 375 ljudi, med temi cele družine, ki so pripravljene, da dajo po smrti svoje oči na razpolago slepim. Prijave prihajajo iz Zapadne Nemčije, Porurja, Amerike, Anglije, Španske, Holandske in Francije.

„Ljudska“ letala

Po velikem uspehu, ki ga je dosegla avtomobilska industrija s svojimi »ljudskimi« avtomobili (Volkswagen), znanimi in priljubljenimi že po vsem svetu, so začeli sedaj v Zahodni Nemčiji izdelovati še »ljudska« letala. To dvosedežno letalo je dobilo ime »Mora«, čez krila meri 13,5 metrov, dolgo pa je 6 in pol metra. Motor za pogon tega letala so izdelali po vzorcu

Dobro opremljen mlin na vodni pogon, gospodarsko poslopje, 3 sobe, kuhinja in shramba, lastna razsvetljava, 1 ha zemljišča — pripravno tudi za žago — takoj naprodaj za 70 000 šil.; takojšnje plačilo 50 000 šil.

Modni kotichek — 14.40 Lepi glasovi — lepe pesmi — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Zunanje-politični feljton — 18.30 Športni tednik — 20.00 Tedenski notranje-politični pregled — 20.10 Igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško.

Sreda, 9. maj:

7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Popevke in ritmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.35 S pesmijo po Jugoslaviji (Makedonske in šip-tarske pesmi in plesi) — 14.05 Radijska šola — 15.15 Pariški zvoki — 17.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Radijska univerza — 18.30 Za dom in ženo — 18.40 Pesmi slovenskih skladateljev — 19.30 Operni večer.

Četrtek, 10. maj:

7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Za dom in ženo — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 V tričetrtinskem taktu — 14.30 Novi filmi — 14.40 Umetne pesmi poje mešani zbor — 15.15 Operetne melodije — 17.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.10 Pesem skozi stoletja — 18.30 Družinski pogovori — 20.00 Kulturni obzorik — 20.15 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 „Narod si bo pisal sodbo sam...“ (ob 80-letnici rojstva Ivana Cankarja).

Petek, 11. maj:

7.10 Zabavni zvoki — 11.05 V glasbi po svetu — 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.30 Zanimivosti doma in po svetu — 15.15 Koncertni valčki — 17.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.15 Poje Slovenski okter — 18.45 Zabavne melodije — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 19.45, 22.00.

Sobota, 5. maj:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Širni pisani svet: Jesenski dnevi v Sardiniji — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.00 Gospodinski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.00 Okoli ljubezni — operetni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.10 Glasba iz filmov — 18.30 Oddaja za prijatelje zborovske glasbe — 20.10 Glasba ne pozna meja.

Nedelja, 6. maj:

6.20 Citre veselo zvenijo — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.20 Kmečka oddaja — 9.10 Solistični spored — 11.05 Veselo doni, veselo zveni — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Tekma med radio Graz in radio Celovec — 16.30 Otroški oder — 19.00 Športne vesti — 20.00 Godba na pihala — 20.15 Zve-neča pamlad.

Ponedeljek, 7. maj:

5.50 Kmečka oddaja — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Iz domačih gajev (slov.) — 14.30 Knjižni kotichek — 15.30 Otroška ura: Za vesele male ljudi — 16.35 Znanje za vse — 17.40 Dobra mladinska knjiga — 18.45 Za našo vas (slov.).

Torek, 8. maj:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Medicinski problemi danes — 9.00 Pozdrav nate — 10.10

Gospodinski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Zdravniški vedež (slov.) — 15.30 Ženska oddaja — 16.50 Kulturne vesti — 18.00 Šlagerji — 18.40 Oddaja za delavce — 19.30 Za vas, gospa — 20.10 Operna oddaja.

Sreda, 9. maj:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Slovenske pesmi — 15.30 Otroška ura — 16.35 Znanje za vse — 17.55 Državnozbornske volitve — 18.45 Za ženo in družino (slov.) — 20.10 Oddaja avstrijskih zveznih železnic.

Četrtek, 10. maj:

6.00 Avstrijski ljudski plesi — 7.20 Pastirica Urška. Legenda o Sveti gori pri Gorici (slov.) — 9.10 Zabavna glasba — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Otroški oder — 19.00 Športne vesti — 20.00 Slušna igra — 21.40 Mala serenada.

Petek, 11. maj:

5.50 Kmečka oddaja — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Oddaja za matere (slov.) — 15.30 Otroška ura — 16.35 Znanje za vse — 18.00 Šlagerji — 18.45 Majhno srce — velika ljubezen (slov.) — 20.40 Slušna igra.

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 5. maj:

6.20 Naš jedilnik — 11.05 Za dom in žene — 11.45 Pojte z nami, otroci! — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.30 Pionirski kotichek — 14.45 Mladinski zbori pojo — 16.00 Koncert po željah — 17.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Okno v svet — 18.30 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 6. maj:

6.00 Pisana vrsta poskočnih domačih viž za prijetno nedeljsko jutro — 8.00 O športu in športnikih — 9.00 Otroška predstava — 10.00 Družinski pogovori — 13.30 Za našo vas — 15.15 Zeleli ste — poslušajte! 16.30 Naše morje — 21.00 Kulturni razgledi — 21.15 Melodije in ritmi.

Ponedeljek, 7. maj:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Radijska šola — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pohorski fantje pojo in igrajo — 13.35 Parada solistov in orkestrrov — 14.35 Sprehod po Dunaju — 15.15 Partizanske pesmi in koračnice — 15.40 Še pomnite tovariši... (Karel Prusnik-Gašper: Dnevi svobode) — 17.15 Zeleli ste — poslušajte! — 20.00 Mladinska oddaja.

Torek, 8. maj:

7.10 Zabavni zvoki — 11.45 Cicibanom — dober dan! 12.30 Kmetijski nasveti — 14.30